

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Kafka

Dönüşüm

ÖZEL FİYAT
4,95 TL

Tutku

Dönüşüm

TUTKU YAYINEVİ ©

Editör : Füsün Dikmen
Çeviri : Füsün Dikmen
Kapak Tasarımı : Faruk Erşahin
Yay. Sertifika No : 15304
Baskı : Ayrıntı Matbaası
ISBN : 978-605-4756-58-2

1. Basım: Aralık 2013

TUTKU YAYINEVİ

1212.Cd. No:22 Ostim
Yenimahalle / Ankara
Tel: (555) 996 78 95

DAĞITIM

Dost Dağıtım : (312) 430 48 95
Alfa Dağıtım : (212) 511 53 03

TEMSİLCİLİKLERİMİZ

İzmir : Pan Kitabevi, Aykut Yenersu, Tel: (232) 369 11 99
Bursa : Bursa Kültür Merkezi, Tel: (224) 225 52 52
Adana : Kitapsan, Tel: (322) 239 06 22
Trabzon : Yolcu Kitabevi, Tel: (462) 326 83 13
Diyarbakır : Eğitim Kitabevi, Murat Aburşu, Tel: (412) 229 13 17
Elazığ : Batı Kitabevi, Hanifi Batı, Tel: (424) 237 69 71

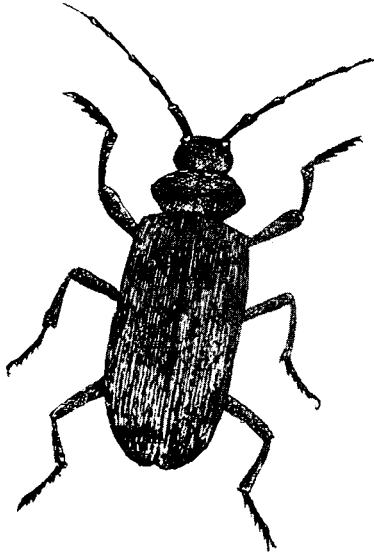
© 2013 Tutku Yayınevi

Eserin tüm yayın hakları Tutku Yayınevi'ne aittir.

Yazılı izin olmadan kısmen veya tamamen hiçbir yolla kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

www.tutkuyayinevi.com

Kafka Dönüşüm

Tutku Yayınevi

Franz Kafka (1883 – 1917)

3 Temmuz 1883 yılında doğan Franz Kafka, Praglı bir Yahudiydi. Yahudi olduğu için Almanlar tarafından sevilmiyor ve Almanca konuştuğu içinse Çekler tarafından hor görülüyordu. İriyarı ve sağlıklı babası Hermann Kafka içinse, Kafka ancak bir böcekti. Tüm çocukluğu boyunca kendisini "hiçbirşey" gibi hissederek Kafka, bir yetişkin olduğu zamanda bu düşüncesinden vazgeçmedi. Babasıyla başlayan otorite fobisi onun hemen hemen tüm kitaplarına sızmıştır. Otorite karşısında, zaten zayıf olan bedeninin iyice küçülmeye, yok olmaya başladığına inanır. Bu düşünce Kafka'yı ömür boyu bırakmadı.

Albert Camus'nün taş olmak istemesi gibi Kafka da, kara saplanmış yararsız bir odun parçası olmak ister. Ona göre ne kadar küçük ve basit bir yaşamı olursa o kadar mutlu ve sorunsuz olacaktır. Çünkü bir insan olarak yaşamak ve doğru yolda ilerlemek hemen hemen imkansızdır. Şöyle gerekçelendirir bu durumu; "Doğru yol yerden bir karış yüksekte bulunan gergin bir ip gibidir. Fakat bu ip, üstünde yürü-

mek için değil de insanın ayağının takılıp tökezlenmesi için vardır ancak.."

Kendi aşağılık kompleksleriyle yoğurduğu bir iç dünyası vardır Kafka'nın. Kendi bedeninden değil hoşnut olmak, tiksinimektedir nerdeyse. Bir başyapıt sayılan Dönüşümün efsanevi ilk cümlesi şöyledir: **"Gregor Samsa bir sabah korkulu bir düştten uyanınca, yatağının içinde kendini korkunç bir hamba-böceği olarak buldu..."**

Böcek Samsa bir süre utanç dolu ve anlamsız bir yaşam sürdükten sonra pis ve yalnız bir şekilde ölür. Kafka bu tür bir ölümün kendisi için de olası bir son olduğuna inanır. Hayvanların ağzından anlattığı birçok öyküde kendi komplekslerini ve korkularını yansıtır. İnsan olmanın korkutucu yönlerini anlatır. 'Bir Akademi İçin Rapor' adlı öykü bir maymunun ağzından anlatılır. Maymun nasıl insan olduğundan bahsederken bunun hiç de zor olmadığını söyler ve hayvanat bahçesindeki kafesinden insanları izlerken şöyle düşündüğünü anlatır; "Demek bu adam ya da adamlar serbestçe hareket etmekteydiler. Hiç kimse, eğer kendileri gibi olursam demir parmaklıkların açılacağına ilişkin söz vermiyordu bana.. ama... insanları taklit etmek ne kadar kolaydı! Daha ilk günlerde tükürmesini öğrenmişti..."

Üstünde katlanılmaz bir ağırlığı olan babasından uzaklaşmak ve kendi başına varolabilmek adına ev-

lenmek ve bir aile sahibi olmak istedi Kafka. Fakat onun gibi kompleksler içinde yüzen bir adamın altından kalkabileceği bir iş değildi bu. Kadınlarla mektuplaşmaktan başka birşey yapamadı. Bu yolla cinsel ilişki kurmak imkansız olduğu için hiçbir zaman çocuk sahibi olmadı.

İlk büyük aşkı Felice Bauer'di(1887-1960). Hayatı boyunca onunla iki kere nişanlandı. Ve beklendiği gibi mektuplaşmaktan öte pek bir ilişkileri olmadı. Mektuplaştığı dört kadın arasında en ciddi ve önemli olanın Milena Jesenska'ydı. Milena'yla mektuplaşmaları önce bir arkadaşlık gibi başladı, daha sonra tutkulu bir aşka dönüştü. Fakat Milena evli olduğundan bu mutsuz ve imkansız aşk Kafka'yı derin acılara sürükledi.

Mektuplaştıkları üç yıl boyunca sadece iki üç kez görüşebildiler ve bu görüşmeler Kafka'yı üzmemekten başka bir işe yaramadı, yine de onun yaratıcılığını olumlu yönde etkilediği rahatlıkla söylenebilir. Daha sonraları edebiyat tarihinin güzide eserlerinden biri sayılacak olan "Milena'ya Mektupları"da Kafka şöyle dile getirir durumunu; "En çok seni seviyorum diyorum ama gerçek sevgi bu değil sanırım, sen bir bıçaksın, ben de durmadan içimi deşiyorum o bıçakla dersem, gerçek sevgiyi anlatmış olurum belki..."

Milena bu mektupları 1939 yılında yayınlaması için yakın arkadaşı Willy Haas'a verdi ve kendisi 17 Mayıs 1944'te Almanya'da toplama kampında öldü.

Kafka Prag'da hukuk öğrenimi gördükten sonra işçi Kaza Sigortasında memur olarak çalışmaya başladı. Artık "Doktor Kafka"ydı ve hep istediği gibi sıkıcı fakat güvenli bir hayata kavuşmuştu. Gündüzleri sıradan bir memur gibi işine gidiyor, geceleri ise ölümden bile derin bir uykuya benzettiği yazma işinde yoğunlaşıyordu. Avrupa'nın çalkantılı hali onun öykülerini gittikçe karanlıklaştırıldı. İnsanın kurtuluşuna olan inancı azaldıkça daha çok yazmaya başladı. "Şato", "Dava", "Amerika" hep bir arayışın romanı oldular. Arayışın fakat bulamamanın desek daha doğru olur herhalde, zira bitmeyen romanlar konusunda Kafka külliyatı oldukça zengin.

Tüm karamsarlığına rağmen Kafka'nın romanlarında her zaman bir ümit ışığı görmek mümkündür. "Dava"nın yüzlerce sayfa boyunca suçunu öğrenmek için çırpınıp duran zavallı kahramanı K., sonunda idam edilir. Fakat infaz sırasında karşı binanın penceresinden ışıklar içerisinden bir adam çıkar ve K.'ya doğru kollarını uzatır. Elle tutulur bir yararı olmayan, zayıf bir umuttur, ama bir umuttur işte ve insanın sahip olduğu biricik şeyde budur aslında...

Kafka az olan arkadaşları arasında en çok Max Brod'u severdi. Bir gün çömez yazar Gustav

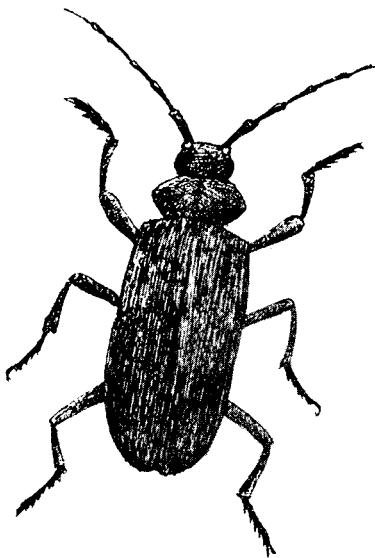
Jarmouch yanına gelip "Bugün ıslıl ıslılsınız Herr Kafka" dediğinde verdiği cevap şöyle oldu; "Dün Max ve karısıyla yemekteydim. Dostlarının gözlerindeki ışık üstüme sinmiş olmalı..."

Kafka dostu Max'ten, ölümünden sonra yazdığı her şeyi yakmasını istedi. Yazdıklarının gereğinden fazla kişisel ve değersiz olduğunu düşünüyordu. Tabii Max onunla aynı fikirde değildi ve Kafka'nın ölümünden sonra, karışık halde bulunan binlerce sayfa metni toplayıp düzenleyerek yayınladı. (Yani bir Kafka yazısı okurken Max Brod'u da saygıyla anmak gerekir.) ,

1917 Ağustosunda başlayan kanlı öksürükler Franz Kafka'yı yedi yıl sonra Viyana yakınlarında bir sanatoryumda öldürdü. Ölümleri tuhaf bir huzur içindeydi. Belki de yanında kendisinden oldukça küçük bir kadın olan Dora Diamant olduğu içindi bu, öyle ya ilk defa mektup yazmadan konuşabileceği bir kadına sahipti ama ne acı ki ölmek üzere olan bir adam için bunun fazla bir değeri yoktu.

Yemek yeme acı veriyordu ve o da taslaklarını yazdığı "Açlık Cambazı" öyküsünün kahramanı gibi aç kalmayı dolayısıyla ölmeyi seçti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok ünlenen Kafka, yazın tarihi içinde karanlık, derin ve görkemli bir yer edindi.

Kafka Dönüşüm

Bir sabah tedirgin düşlerden uyanan Gregor Samsa, yatağında devasa bir böceğe dönüşmüş buldu kendini. Bir zırh gibi sertleşmiş sırtının üzerinde yatıyor, başını biraz kaldırıncaya yay biçiminde katı bölmelere ayrılıp bir kümbet yapmış kahverengi karnını görüyordu; bu karnın tepesinde yorgan, her an kayıp tümüyle yere düşmeye hazır ancak zar zor tutunabilmekteydi. Vücudunun kalan bölümüne oranla acınacak kadar cılız bir sürü bacak, ne yapacaklarını şaşırılmış, gözlerinin önünde çaresiz titreşiyordu.

“Bana ne olmuş böyle?” diye düşündü Gregor Samsa. Hayır! Düş falan değildi. Odası, biraz fazla küçük olmakla beraber tastamam gerçek bir insan odasıydı ve çok iyi bildiği dört duvar arasında sessiz sakin duruyordu. Ambalajlarından çıkarılmış kumaş örneklerinden bir koleksiyonun yayıldığı masanın üzerinde -Samsa bir firmanın pazarlamacılığını yapıyordu- kısa süre önce bir dergiden kesip altın yaldızlı şirin bir çerçeveye yerleştirdiği bir resim asılıydı.

Başında kürk bir şapka, boynunda uzun kürk atkıyla dimdik oturmuş bir kadın, kollarının dirsekten aşağı kısmının içinde kaybolduğu ağır bir kürk mantoyu kaldırarak seyircilere doğru uzatmıştı resimde.

Gregor'un gözü pencereye takıldı. Havanın kapalı olduğunu fark etti, tenekeden pervazın üzerine düşen yağmur tanelerinin sesi işitiliyordu; içine bir hüznün çöktü. En iyisi biraz daha uyuyup bütün bu sersemce düşünceleri unutmak, diye geçirdi içinden. Ancak hiç de olanaklı değildi bu; çünkü sağına dönüp yatmaya alışmıştı, oysa şimdi sağ tarafına bir türlü dönemiyordu.

Gregor ne kadar güçlü bir şekilde kendini sağ tarafa fırlatırsa fırlatsın, her defasında sallanıp sallanıp yine sırtüstü düşüyordu. Belki yüz kez denedi, hatta bu sırada havada debelenen bacaklarını görmemek için gözlerini kapatmıştı ama sonunda; şimdiye dek asla duymadığı hafif, boğuk bir ağrının sağ tarafına saplandığını hissetmesiyle uğraşmaktan vazgeçti.

"Aman Tanrım" diye düşündü. "Ne zahmetli bir meslek seçmişim kendime. Her günüm yollarda geçiyor. Bu iş firmadaki işlerden daha yorucu. Üstelik bir de bu baş belası yolculuklarda yaşananlar: Aktarma trenlerini kaçırmamak için çekilen sıkıntılar, kötü ve düzensiz yenen berbat yemekler, boyuna değişen, asla bir süreklilik kazanmayan ve içtenlikten uzak insan ilişkileri. Hepsinin canı cehennemel!" Ansızın, karnının üstü hafifçe kaşındı; başını daha iyi kaldırıp bakmak için, sırtüstü yatağın başucuna doğru yavaş yavaş kayd, kaşınan yer, ne işe yaradığını bilmediği beyaz beneklerle baştan aşağı kaplı olan bir yerdi. Ayaklarıyla buraya dokunmak istedi ama hemen vazgeçti; çünkü daha ayağını dokundurur dokunduramaz, bütün vücudunu soğuk bir ürperti kapladı.

Sırtüstü gerisingeri kayarak eski durumunu aldı. “Sabah erkenden kalkmalar yok mu,” diye düşündü, “insanı büsbütün serseme çeviriyor. İnsan dediğin uykusunu almalı. Elin pazarlamacıları tıpkı haremdeki kadınlar gibi yaşıyor. Örneğin, müşterilerden aldığım siparişleri temize çekmek için otele döndüğüm öğle saatlerinde, bu beyler henüz kahvaltıya oturmuş oluyorlar. Ben bizim patronun karşısında böyle davransam hemen kapı dışarı edilirim. Ama kim bilir, belki kapı dışarı edilmek benim için daha iyi olurdu. Hani anne ve babam olmasa, çoktan istifayı basmıştım. Patronun karşısına dikilir, içimden ne geçiyorsa açık açık söylerdim. O da kürsüsünden düşüverirdi. Kürsünün üzerinden yanında çalıştırdığı kişilere yukardan bakmak da tuhaf biraz, üstelik kulakları ağır işittiğinden, konuştuğu her kimse hemen burunun ucuna kadar sokulmak zorunda kalıyorsa. Ancak yine de umudumu büsbütün yitirmiş değilim. Anne ve babamın patrona olan borçlarını ödeyecek parayı biriktirir biriktirmez -ki bu da beş, altı yıl sürer daha- aklıma koyduğun şeyi kesinlikle yapacağım. O zaman görsünler bakalım! Ama öncelikle yataktan kalkmak zorundayım, zira trenim beşte kalkıyor.”

Komodinin üzerindeki saate bir göz attı. “Ulu Tanrım!” diye geçirdi içinden.

Saat altı buçuktu ve göstergeler yavaş yavaş ilerliyordu; hatta altı buçuğu geçiyor ve çeyrek kalaya doğru ilerliyordu. Yoksa saat çalmamış mıydı? Yataktan, saatin dörtte çalması için gerektiği gibi kurulu olduğu, görülebiliyordu ve çaldığına da hiç kuşku yoktu. İyi ama

odadaki eşyaları titreten zilin sesini işitmemesi mümkün müydü? Tamam, rahat bir uyku uyuduğu söylenemezdi; ancak derin uyuduğu kesindi. Peki, şimdi ne yapacaktı? Bir sonraki tren saat yedideydi ve yetişmek istiyorsa çok hızlı hareket etmesi gerekiyordu. Ayrıca koleksiyonu da henüz paketlememişti ve kendini de öyle diri ve hareketli hissetmiyordu.

Hem trene yetişse bile, patronun gazabından kaçamazdı; çünkü mağaza görevlisi beş trenini beklemiş, gelmediğini görerek durumu çoktan patrona rapor etmiş olmalıydı. O, patronun, kişilsiz ve akılsız bir uşağıydı.

Peki, hastalandığını haber verse? Ama bu da alabildiğine tatsız ve kuşku uyandırıcı bir hareket olurdu; çünkü Gregor beş yıldır firmada çalışıyordu ve bu süre içinde bir kez olsun hastalanmamıştı. Bu durumda patron hemen sigorta doktorunu yanına alıp gelir ve anne babasına oğullarının tembelliğinden yakınır, bütün karşı çıkış ve itirazları, daha ağızdan çıkar çıkmaz doktoru tanık göstererek savuştururdu. Çünkü sigorta doktoruna göre sağlıklı insan yoktu, sadece ve sadece işten kaçan insanlar vardı. Kaldı ki Gregor'un şu durumunda doktor pek de haksız sayılmazdı. Gregor, uzun bir uykunun neden olduğu sersemliğin dışında kendisini gerçekten iyi hissediyordu, hatta çok aç hissediyordu.

Bütün bunları alelacele kafasından geçirirken ve yataktan kalkıp kalkmamaya -tam bu sırada saat altı kırk beşi vurmuştu- bir türlü karar veremezken yatağının başucundaki kapıya dikkatlice vurulduğunu işitti.

“Gregor!” dedi bir ses; annesiydi. “Saat yediye çeyrek var. Yola çıkmayacak mıydın sen?” Ah annesinin o yumuşak sesi. Gregor, cevap verip de kendi sesini işitince dehşete kapıldı; hiç kuşkusuz ses eski sesiydi; ancak bu sese sanki alttan alta, bastırılamayan acı dolu bir cırıltı karışıyordu. Bu öyle bir cırıltıydı ki konuşulan sözleri ilk anda açık seçik bırakıyor ama yankılanmaya başlar başlamaz öylesine bozuyordu ki, dinleyeni doğru işitip işitmediği konusunda şüpheyi düşürüyordu. Aslında, Gregor uzun boylu cevap verip her şeyi açıklamak istiyordu; ama bu durum karşısında: “Evet, evet, teşekkür ederim anne, şimdi kalkıyorum!” demekle yetindi.

Kapı ahşap olduğu için sesindeki değişiklik dışardan galiba fark edilmemişti; çünkü bu sözler üzerine yatışan annesi ayaklarını sürüyerek kapıdan uzaklaştı. Ancak bu kısa konuşma, Gregor’un sanıldığı gibi işe gitmediğine ve henüz evde bulunduğuna dair öbür aile bireylerinin de dikkatini çekmişti. Hemen yan kapılardan birine hafiften, ama yumrukla vurmaya başlayan babası “Gregor! Gregor!” diye seslendi. “Bir şey mi var, Gregor?” Ve az sonra babasının uyarıcı sesini daha pes bir perdeden tekrar duydu: “Gregor! Gregor!”

Öteki kapının ardından ise kız kardeşinin alçak sesi duyuldu: “Gregor? Rahatsız mısın yoksa, Gregor? Bir şeye ihtiyacın var mı?” Her iki kapıya birden seslendi: “Hemen geliyorum.”

Gregor sözcükleri son derece dikkatli telaffuz edip, aralara uzun boşluklar yerleştiriyordu ki sesindeki tu-

haflık fark edilmesin. Bunun üzerine babası kahvaltının başına döndü; ama kız kardeşi, “Gregor! Aç kapıyı, yalvarıyorum sana!” diye ısrar etti fısıltıyla. Gregor kapıyı açmayı aklının ucuna bile getirmiyordu; tersine, bunca zaman yaptığı gezilerdeki tedbirli davranışından edindiği alışkanlıkla, evde bulunduğu zaman bile geceleyin bütün kapıları kilitlemeksizin yatmayışından dolayı kutladı kendini.

Önce serinkanlı bir şekilde, rahatsız edilmeden yataktan kalkıp giyinmek ve kahvaltı yapmak istedi, gerisini ise ondan sonra düşünecekti; çünkü yatakta düşünüp durmakla mantıklı bir sonuca ulaşamayacaktı. Daha önce de belki biçimsiz yatışından kaynaklanan ağrıları sık sık hissettiğini ancak bu sızının kalktığında kuruntudan başka şey olmadığını açığa çıktığını anımsadı.

Acaba bugünkü kuruntusu yavaş yavaş nasıl silinip gidecekti, merakla beklemeye başladı. Sesindeki değişikliğe fena bir üşütmenin, yani pazarlamacılarda görülen bir meslek hastalığının ön belirtisinden başka gözle bakılamayacağından en ufak kuşkusu yoktu.

Yorganı üzerinden sıyrıp atmakta hiç güçlük çekmedi; ciğerlerini biraz havayla şişirmesiyle, yorgan kendiliğinden yere düşmüştü. Ama sonrası kolay değildi, geniş bedenli biri oluşu işi daha da zorlaştırıyordu. Doğrulup kalkabilmesi için ellere ve kollara ihtiyacı vardı; oysa Gregor, hiç durmadan farklı yönlerle hakeket eden ve bir türlü denetim altında tutamadığı bir sürü bacağa sahipti. Gregor içlerinden birini bükeyim dese, bu bacak ileriye

doğru uzanıyor; söz konusu bacağa istediğini yaptırmayı başarsa bile, ötekiler ağır verecek bir şekilde alabildiğine telaşlı bir hareketlilik kazanıyordu. Kendi kendine “Sakin yatakta miskin miskin yatıp oyalanma.” diye söylen-di.

İlkin vücudunun alt bölümüyle yataktan çıkmayı düşündü, ama kendisinin henüz görüp, en ufak bir bilgi edinemediği bu alt bölümü hareket ettirmek son derece güçtü; her şey çok yavaş ilerliyordu; sonunda, nerdeyse çılgına dönmüş hâlde bütün gücüyle, hiçbir şeye aldır-mayarak kendini ileriye doğru itti; ancak yönünü doğru belirleyemediğini yatağın ayak ucundaki demirlere şid-detli bir şekilde çarpmasıyla fark etti ve o an duyduğu şiddetli acı sayesinde en hassas yerinin vücudunun tam da bu alt bölümü olduğunu anladı.

Bu yüzden, ilk önce gövdesinin üst bölümünü yatak-tan çıkarmayı denedi ve başını dikkatli bir şekilde yata-ğın kenarına doğru çevirdi.

Bunu kolayca başardı; geniş ve ağır olmasına rağmen gövdesinin geri kalanı da başın dönüşünü izledi. Ama başını yatağın dışına uzatıp, boşlukta tutmayı başardı-ğında, böyle bir yol izleyerek ilerlemekten korktu; çünkü sonuçta kendisini böyle yere bırakacak olursa başının ya-ralanmaması için mucizeye ihtiyacı olacaktı. Oysa şimdi her zamankinden daha çok bilincini kaybetmemeliydi; dolayısıyla yatakta kalmayı seçti.

Ama onca zahmetten sonra eskisi gibi yine ahlayıp of-layarak öylece yatıp kalınca ve bacakçıklarının belki es-

kisinden de fena birbirleriyle boğuştuğunu görünce ve bu keyfi davranışları düzene sokmak için aklına bir çare gelmeyince, yatakta daha fazla kalmasının olanaksız olduğunu ve yataktan kurtulmak için en ufak bir umut bile olsa, bu umut uğrunda her şeyi feda etmesinin en uygun davranış olacağını geçirdi içinden.

Öte yandan, elden geldiği kadar sakin ve serinkanlı düşüncelerin, umutsuzlukla verilecek kararlardan çok daha iyi olduğunu kendi kendine hatırlatmayı unutmu-yordu. Böylesi anlarda büyük bir dikkatle pencereye di-kiyordu gözlerini; ancak dar sokağın karşı tarafını bile saran sabah sisinin görüntüsü, insana pek fazla güven ve cesaret verici değildi.

Saatın yeniden vurması üzerine “Yedi oldu.” diye söy-lendi kendi kendine: “Saat yedi oldu ve yoğun sis hâlâ kalkmadı.” Sanki tam bir sessizlik baş gösterirse gerçek ve olağan koşullar yeniden dönüp gelecekmiş gibi bir umuda kapılarak, kısa bir süre sakin ve sessizce nefes alıp vererek kımıldamadan yattı.

Ardından şöyle geçirdi içinden “Saat yedi çeyrek ol-madan her ne pahasına olursa olsun yataktan çıkmalıyım. Zaten o zamana kadar beni sormak üzere firmadan biri gelecektir çünkü yediden önce mağaza açılmış olur.”

Bunun üzerine gövdesini boylu boyunca ve eşit oranda olacak şekilde yataktan aşağı sarkıtmaya çalıştı. Kendini yataktan aşağı bıraktı mı, yere düşerken iyice havaya kal-dıracağı başı belki bundan hiç zarar görmeyecekti; sırt kısmı sertte benziyordu, halının üzerine düşme sırasında

herhalde çok incinmezdi. Onu en çok kaygılandıran, yere düşünce ister istemez çıkacak gürültüydü ve bu gürültü bütün kapıların ardında korku değilse bile kaygı uyandıracaktı. Fakat bunun göze alınması gerekiyordu.

Gregor, vücudunun yarısını yataktan dışarı sarkıtmıştı -ki baş vurduğu yeni yöntem, kendini zora koştan bir girişimden çok adeta bir oyundu, yapılması gereken tek şey geri geri sırt üstü salınmaktı- birileri yardımına gelse işinin ne kadar kolaylaşacağını düşündü. Güçlü kuvvetli iki kişi, babasıyla hizmetçi kız geldi aklına, yeterliydi. Onların bütün yapacağı, kollarını bombeli sırtının altına sokarak kendisini yataktan sıyırıp kaldırmak, sonra söz konusu yükü yere eğilerek, bacaklarının anlamlarını kazanacaklarını umduğu zeminin üzerine bırakıp yüzüstü dönmesini dikkat ve sabırla beklemektir. Kapılar kilitli olmasa da bağırp yardım istemesi gerçekten doğru muydu? Bunu düşününce, tüm çaresizliğine rağmen gülümsemekten kendini alamadı.

O anda güçlü salınımlarıyla yataktan iyice sarkmış, dengesini zor koruyabilecek duruma gelmişti. Şimdi zaman kaybetmeden acele karar vermesi gerekiyordu; çünkü saat, beş dakika yediyi çeyrek geçecekti ve daire kapısının zili çalınıyordu. Gregor, kendi kendine “Mağazadan birisi geldi mutlaka!” diyerek donup kaldı. Bacakları ise sanki inadına boşlukta hızlı hızlı dans etmeye başlamıştı.

Her şey bir süre için sessizliğe gömüldü. Saçma bir umuda kapılarak içinden “Açmayacaklar kapıyı.” diye

geçirdi. Fakat kısa bir süre sonra, hizmetçi kız sert adımlarıyla gidip kapıyı açtı.

Gregor “Günaydın!” sözcüğünü duyar duymaz, gelenin kim olduğunu anladı; gelen Müdür Bey’di. Sanki ne diye en küçük bir gecikmede çalışan insanlar hakkında hemen en kötü kuşkuların düşünüldüğü bir şirkette çalışmaya mahkûm edilmişti! Tüm çalışan insanların ahlaksız mı olması gerekiyordu?

Çalışan insanlar içinde, sabahın birkaç saatini şirket yararına geçirmezse vicdan azabından ölecek, adeta yataktan çıkamayacak hale gelen işine bağlı, sadık ve güvenilir kimseler yok muydu?

Böyle bir girişime gerek olmamasına rağmen illa ki soru çekmeye gelinecekse, çıraklardan birisi gönderilip bu iş ona yaptırılamaz mıydı? Müdür Bey’in bizzat kendisi mi çıkıp gelmeliydi? Masum aile üyelerinin tamamında şüphe uyandıran bu geç kalma işiyle ilgili soruşturmanın ancak Müdür Bey’in aklına emanet edilebilecek bir şey olduğu mu gösterilmeliydi?

Gregor, doğru dürüst bir karara varmaktan çok, bu düşüncelerin yol açtığı telaş ve heyecanla bütün gücünü toparlayıp yataktan dışarı attı kendini.

Bir çarpma sesi duyuldu fakat buna gerçek anlamda bir gürültü denemezdi. Halı sayesinde düşüş biraz da olsa yumuşamıştı; bu nedenle düşüşü pek dikkati çekmeyen bir ses çıkarmıştı. Bu düşüş sırasında Gregor, sırtının da sandığından esnek olduğunu anladı. Ne var ki

yeteri kadar koruyamadığı başını yere vurmuştu, öfke ve acıyla başını çevirip halıya sürtmeye başladı.

Müdür Bey'in soldaki yan odadan "İçerde bir şey düştü." dediğini işitti. Bir defaya mahsus da olsa, bugün kendisinin başına gelen şeye benzer bir şeyin, günün birinde Müdür Bey'in de başına gelip gelemeyeceğini kafasında canlandırmaya çalıştı. Doğrusu böyle bir şeyin olabileceğini kabul etmek gerekiyordu. Sanki Gregor'un içinden geçirdiği soruya kabaca cevap verir gibi, bitişik odada Müdür Bey birkaç sert adım atarak parlak, rugan çizmelerini gıcırdattı.

Sağdaki bitişik odadan ise kız kardeşinin fısıldayan sesi duyuldu: "Gregor, Müdür Bey geldi." "Biliyorum." diye yanıtladı Gregor kendi kendine, kız kardeşinin işitebileceği kadar da sesini yükseltmeyi göze alamamıştı.

O sırada soldaki bitişik odadan babası "Gregor!" diye seslendi. "Müdür Bey geldi, Gregor! Senin sabah treniyle neden yola çıkmadığını soruyor. Ne cevap vereceğimizi bilemiyoruz. Hem Müdür Bey bizzat seninle konuşmak istiyor. Aç kapıyı lütfen! Müdür Bey, odadaki dağınıklığı hoş göreceklersin sanırım."

Bu konuşma sırasında Müdür Bey nazik bir sesle "Günaydın, Bay Samsa!" diyerek araya girdi. Babası, hâlâ kapıda konuşmaya devam ederken, annesi "Gregor rahatsız galiba." dedi Müdür Bey'e: "Rahatsız Gregor, inanın bana Müdür Bey. Yoksa treni neden kaçırsın! Aklı hep işindedir çünkü. Akşamları asla sokağa çıkmıyor, bu yüzden neredeyse kızdığım bile oluyor kendisine. Şim-

di ise sekiz gündür şehirde; ama her akşam evde kalıp hiçbir yere gitmedi. Her gün masanın başında bizimle oturur, sessiz sedasız gazetesini okur ya da tren tarifelerini inceler. Kıl testeresiyle oylanmak bile onun için bir eğlencedir. Örneğin, iki üç günlük bir çalışmayla küçük bir resimlik oyup çıkardı tahtadan. Hoş bir şey hani, görseniz şaşarsınız, içerde asılı duruyor. Kapıyı açsın, hemen görürsünüz. Ayrıca sizin burada bulunmanızdan da mutluluk duyuyorum Müdür Bey. Çok inatçıdır Gregor, biz tek başımıza ona kapıyı açtıramazdık. Sabahleyin kendisi hayır falan dedi ama yine de rahatsız olduğu belli.”

O sırada Gregor, yavaş ve düşünceli bir şekilde “Şimdi geliyorum!” diye seslendi odadan; ama dışardaki konuşmanın tek kelimesini bile kaçırmak istemiyordu. Yerinden kımıldamadan dışarıyı dinledi. Müdür Bey, annesine, “Oğlunuzun bu davranışına doğrusu ben de başka bir açıklama getiremiyorum hanımefendi!” diyordu. “Umarım ciddi bir şey değildir. Biz iş adamları -ne yazık ki ya da ne mutlu ki artık, nasıl tarif ederseniz- hafif rahatsızlıklarımızı işimiz nedeniyle çoğu zaman yüzeysel bir şekilde geçiştirmek zorunda kalırız.”

Sabırsızlanan babası yeniden kapıya vurarak, “Ne diyorsun Gregor, Müdür Bey içeri girebilir mi artık?” diye sordu. Gregor’un yanıtı “Hayır!” oldu. Soldaki odada tatsız bir sessizlik baş gösterdi, sağdaki bitişik odada ise kız kardeşi hıçkırı hıçkırı ağlıyordu.

Kız kardeşi niçin diğerlerinin yanına gitmiyordu? Galiba uykudan yeni kalkmış ve giyinmeye vakit bulamamıştı. İyi ama ne diye ağlıyordu? Gregor yataktan kalkmadığı ve Müdür Bey'in odaya girmesine izin vermediği için mi, firmadaki işini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu için mi, yoksa patronun anne ve babasının eski borçlarını isteyeceğinden korktuğu için mi? Elbette, bunlar şimdilik anlamsız kaygılardı. Gregor henüz buradaydı ve ailesini bırakıp bir yere gitmeyi aklının ucundan bile geçirmiyordu. Şu anda halının üzerinde yatmaktaydı gerçi ve bu durumunu bilen hiç kimse Müdür Bey'i içeri almasını gerçekten istemeye kalkmazdı. Ayrıca daha sonra uygun bir mazeretle kolayca açıklanabilecek bu küçük kabalıktan ötürü de çalıştığı yerden hemen kapı dışarı edilmezdi ya.

Gregor'a öyle geliyordu ki onu, ağlayıp sızlamalar ve ikna yollu sözlerle rahatsız edeceklerine, kendi haline bırakmaları çok daha uygun olurdu. Ama ötekilerin ısrarcı olmalarına yol açan ve davranışlarını affettiren de işte bu bilinmezlikti.

Bu sırada Müdür Bey sesini yükselterek "Bay Samsa!" diye bağırdı. "Ne var, ne oldu? Odanıza kapanmışsınız, evet veya hayırdan başka bir cevap çıkmıyor ağzınızdan. Anne ve babanızı yok yere büyük üzüntülere sokuyor, ayrıca hani söz arasında söylüyorum, işinizle ilgili sorumluluklarınızı da hiç olmadık biçimde savsaklıyorsunuz. Anneniz, babanız ve patronunuz olarak konuşuyorum şu an ve sizden hemen kesin bir açıklamada bulunmanızı özellikle rica ediyorum. Hayret doğrusu, hayret! Ben

sizi sakın, aklı başında biri bilirdim; oysa şimdi kendinizi durup dururken acayip kaprislere kaptırmış görünüyorsunuz. Patron bu sabah bana, geç kalmanıza dair olası bir neden ima etmeye çalıştı -bir süre önce size verilmiş alacakları tahsil yetkisiyle ilgili- ama ben böyle bir şeyin söz konusu edilemeyeceği hususunda şerefim üzerine yemin ettim neredeyse. Ancak, şimdi bu akıl almaz inatçılığınızı görünce, sizi savunmak için en ufak bir istek duymuyorum. Şunu da söyleyeyim iş yerindeki yeriniz de öyle pek sağlam sayılmaz. Başlangıçta aklımdan geçen sizinle yalnız konuşmak, bunları başka kimse işitmeden size söylemektir. Ne var ki burada bana boş yere zaman kaybettirdiğinize göre söyleyeceklerimi neden sayın anne ve babanız da işitmesin, diye soruyorum kendi kendime. Söyleyeceğim, son zamanlardaki çalışmanız hiç de memnuluk verici değildi, gerçi verimli çalışmak için elverişli bir sezon geçirdik diyemem, tamam doğru; ancak hiç iş yapılamayacak kadar kötü bir sezon yoktur Bay Samsa ve olamaz da.”

Bir an her şeyi unutarak “Ama Müdür Bey!” diye atıldı yüksek sesle Gregor, “Şimdi açıyorum kapıyı. Hafif bir rahatsızlık, o kadar; bir baş dönmesi yataktan kalkmamı engelledi. Şu an hâlâ yataktayım ama zindeliğime yeniden kavuştum. Hemen iniyorum yataktan. Birazcık daha sabrederseniz! Düşündüğüm kadar kolay gerçekleşmiyor yataktan çıkmam. Ama birazcık daha iyileşmiş hissediyorum kendimi. Nasıl da öyle durup dururken insanın üzerine çullanıyor meret! Daha dün akşama kadar hiçbir şeyim yoktu; annem ve babam da biliyor ya;

yok hayır, dün akşam da üzerimde hafif bir kırıklık hissetmiştim. Halimden de anlaşılıyordu. Ne diye durumu iş yerine haber vermedim ki. Ama işte insan hastalığını evde kalmadan da atlatabileceğine inanıyor hep. Müdür Bey, anne ve babamı üzmeyiniz. Bana yönelttiğiniz suçlamalar için bir neden yok; sonra bu konuda şimdiye dek kimse bana bir şey söylemedi. Sanırım, yolladığım son sipariş listelerini görmediniz. Hem saat sekiz treniyle de yola çıkacağım; birkaç saatlik dinlenme iyi geldi. Burada boşuna vaktinizi kaybetmeyin, Müdür Bey. Birazdan işimin başına geçeceğim. Lütfen bunu patrona bildirip, saygılarımı da iletin kendisine.”

Bütün bunları bir çırpıda ve ne dediğini tam bilmeden söyleyen Gregor, daha önce yatakta kazandığı beceri sayesinde güçlük çekmeden dolaba yaklaştı ve ondan destek alıp tutunarak doğrulmaya çalıştı. Gerçekten de kapıyı açmaya niyetleniyor ve kendini göstererek Müdür Bey’le konuşmak istiyordu. Odadan çıkması için ısrar edenlerin kendisinin bu durumunu görünce ne söyleyeceklerini de çok merak ediyordu. Eğer korkarlarsa artık Gregor’un bir sorumluluğu kalmayacak ve rahatlayacaktı. Her şeyi soğukkanlı karşılayacak olurlarsa o zaman telaşlanması için bir neden olmayacaktı ve bu durumda acele ederek sekiz trenine yetişebilecekti.

Dolabın cilalı, pürüzsüz yüzeyinde önce bir iki kere kaydı ama son bir hamle yaparak doğruldu; ne denli yakıcı olursa olsun gövdesinin altındaki ağırları artık umursadığı yoktu. Derken yanı başında duran sandalyenin arkılığına attı kendini ve bacaklarıyla sandalyenin

kenarlarına sımsıkı yapıştı. Böylece vücudu üzerindeki denetimi de eline almış oldu. Hiç sesini çıkarmadan bekledi çünkü Müdür Bey'i işitebiliyordu artık.

“Konuştuklarından bir tek söz anladınız mı?” diye sordu Müdür Bey, anne ve babasına, “Bizi aptal yerine koymuyordur herhalde?”

Bu sırada annesi “Tanrı aşkına!” diye bağırmış ve ağlamaya başlamıştı. “Belki de ağır hasta yatıyordur, biz ise ona acı çektiriyoruz. Grete! Grete!” diye seslendi ardından. “Anne?” diye cevap verdi kız kardeşi diğer odadan. Gregor’un odası aracılığıyla iletişim kurabiliyorlardı. “Hemen doktora koş Grete! Gregor hasta! Çabuk doktoru çağır! Az önce nasıl konuştuğunu duymadın mı?”

Annesinin bağırarak konuşması karşısında dikkati çekecek alçak bir sesle “Bir hayvan sesinden kalır yanı yoktu.” dedi Müdür Bey. Derken babası, ellerini çırparak holden mutfağa doğru: “Anna! Anna!” diye bağırды. “Durma koş, bir çilingir çağır.” Hemen iki kız, etekliklerini hışırdatarak holden geçtiler -kız kardeşi nasıl da giyinebilmişti bu kadar çabuk- ve hızla kapıyı açıp çıktılar. Kapının kapandığı duyulmadı, galiba açık bırakmışlardı; tıpkı büyük felaketlerin yaşandığı evlerde yapıldığı gibi açık bırakılmıştı.

Gregor ise hayli yatışmıştı şimdi. Hani sesi, belki kulağı alıştığından, kendisine yeterince açık seçik, hatta eskisinden de açık seçik gelmesine karşın yine de anlaşılmıyordu konuşukları.

Ne olursa olsun şimdi, dışardakiler kendisinde anormal bir durumun varlığına inanıyor ve ona yardım etmeye hazır bulunuyorlardı. İlk önlemlerin alınmasında açığa vurulan kararlılık ve güven Gregor'u rahatlatmıştı.

Kendisini yeniden insan topluluğunun arasına kabul edilmiş hissediyordu ve gerek doktor, gerekse çilingirden olağanüstü ve şaşırtıcı başarılar beklemeye başladı.

Kesin önem taşıyan konuşmalarda bulunmasının zamanı yaklaşıyordu. Bu konuşmalar için sesine elinden geldiği kadar netlik kazandırmak üzere bir iki öksürdü ama bunu pek kısık sesle yapmaya çalıştı; çünkü bakarsın öksürüğünün sesi de insan öksürüğünden başka türlü çıkabilirdi. Ancak bu konuda kendisi artık bir yargıya varmaktan çekiniyordu. Bu arada yan odayı tam bir sessizlik kaplamıştı. Belki de anne ve babası, Müdür Bey ile masada oturmuş, fısıldaşıp duruyor, belki de hepsi birden kapıya yaslanmış, içeriyi dinliyorlardı...

Gregor, sandalyeyle kendini yavaş yavaş kapıya doğru sürüdü ve oraya varınca da kendini kapıya doğru attı. Kapıya tutunarak doğruldu -bacaklarının tabanlarında bir yapışkanlık vardı- bir an dinlendi burada. Sonra kilitteki anahtarı ağızıyla çevirmeye çalıştı. Ne yazık ki gerçek dişleri yoktu anlaşılan -anahtarı neyle tutacaktı peki?- ama çenesi oldukça güçlüydü ve onun yardımıyla anahtarı gerçekten yerinden oynattı.

Bu sırada kendisine zarar verdiğinin farkına varamadı; bir yeri incinmişti herhalde, çünkü ağızından kahverengi bir sıvı anahtar üzerine akıp oradan da yere dam-

lıyordu. Müdür Bey yan odadan “Anahtarı çevirmeye çalışıyor. İşitiyor musunuz?” dedi. Bu, Gregor’u daha da cesaretlendirdi; fakat hepsi birden seslenmeliydi aslında. Annesi de, babası da “Ha gayret, Gregor!” demeliydiler, “Sakın pes etme! Yüklen kilide, Gregor!”

Gösterdiği çabaları evdekilerin merakla izlediği düşüncesiyle bütün gücünü toplayarak çılgın gibi anahtarı ısırdı. Anahtar döndükçe o da kilidin etrafında dönüyordu. Artık sadece ağzıyla ayakta duruyordu. Gerektiğinde anahtara asılıyor ya da vücudunun tüm ağırlığıyla onu aşağı bastırıyordu. Nihayet açılan kilidin tiz sesi adeta onu uykusundan uyandırdı. Rahat bir nefes alarak “Çilingire de gerek yokmuş.” diye söylendi kendi kendine ve kapıyı iyice açmak için başını kola dayadı.

Kapıyı bu şekilde açmak zorunda kalışı, kapının iyice açılmasına karşın Gregor’un henüz ortada görünmemesine neden olmuştu. Salona doğru hamle yaptığında pat diye sırt üstü devrilmek istemiyorsa önce kapı kanatlarından birinin çevresini usulca dönmesi gerekiyordu ve bunu büyük bir dikkatle yapmalıydı. Kendisi henüz bu zor işle uğraşırken ve başka şeye aldıracak vakit bulamazken, Müdür Bey’in yüksek sesle “Oh!” dediğini duydu.

Ses, tıpkı bir rüzgâr uğultusunu andırıyordu. Ardından Müdür Bey’in kendisini de gördü. Kapıya en yakın duran oydu ve eliyle açık olan ağzını kapatmış, sanki ortada görünmeyen ama habire üzerine gelen bir güç karşısında, yavaş yavaş geriye çekiliyordu.

Geceden kalma dağınık ve kabarık saçlarıyla, Müdür Bey'in evde olmasına aldırış etmeden orada dikilen anesi, Gregor'u görünce, önce babaya baktı ellerini kavuşturarak sonra Gregor'a doğru iki adım attı ve vücudunu çepeçevre saran etekliğinin ortasına çöktü; yüzü gizlenerek göğsüne gömüldü. Babası düşmanca bir ifade takınmış, yumruğunu sıkıyordu; sanki Gregor'u gerisingeri odasından içeri tıkmak ister gibiydi; güvensiz gözlerle çevresine bakındı, ardından elleriyle gözlerini kapadı ve heybetli göğsü sarsıla sarsıla ağlamaya başladı.

Gregor odaya girmeye uğraşmadı, kapının kapalı kalan kanadına içerden yaslandı; öyle ki ancak vücudunun bir bölümü ve odadakilere bakmak üzere yana eğik olan başı görülebiliyordu.

Bu sırada ortalık iyice aydınlanmıştı. Öyle ki sokağın karşı tarafında uzayıp giden koyu gri binanın -bu bir hastaneydi- bir bölümü cephe kısmını sert bir biçimde kesen düzenli pencereleriyle açığa çıkmıştı. Yağmur yağmaya devam ediyordu fakat şimdi tek tek görülebilen ve adeta yukardan aşağıya fırlatılan iri damlacıklar halinde yağıyordu.

Masanın üstü kahvaltılık malzemelerle doluydu; çünkü babası için, kahvaltı günün en önemli öğünüydü; çeşitli gazeteleri saatlerce okuyarak uzattığı bir öğündü. Tam karşı duvarda Gregor'un askerlik zamanlarından kalma bir resim asılıydı. Resimde Gregor, eli kılıcında, tasa ve kaygıdan uzak gülümsemesiyle duruşu ve üniformasına karşı herkesi saygıya davet eden bir teğmendi.

Holün kapısı açılmıştı; daire kapısı da açık olduğundan, aşağı inen merdivenin baş kısmı seçilebilmekteydi. “Evet!” dedi Gregor; evde serinkanlılığını kaybetmeyen tek kişi kuşkusuz kendisiydi, bunu biliyordu. “Hemen giyiniyorum. Koleksiyonu toparlayıp yola çıkıyorum. İstiyor musunuz yola çıkmamı, istiyor musunuz? Evet, Müdür Bey! Görüyorsunuz dik kafalı değilim; çalışmaktan zevk duyarım. Şu geziler zahmetli bir iş ama onlarsız da yaşayamam doğrusu. Peki ama nereye gidiyorsunuz Müdür Bey? Mağazaya mı? Evet mi? Burada geçenleri olduğu gibi rapor edecek misiniz? Hani bir an oluyor, insan çalışacak durumda olmuyor. Ama böylesi anlar, geçmişte yapılan işleri anımsamak ve ileride engel ortadan kalktıktan sonra daha büyük bir şevk ve gayretle çalışacağını düşünmek için en doğru zamandır. Nihayetinde Patron Bey’e çok şey borçluyum, siz de çok iyi biliyorsunuz. Öte yandan, annemin, babamın ve kız kardeşimin geçim yükü de benim omuzlarımda. Şu an görüldüğü gibi sıkışık durumdayım ama yakında bu durumdan da kurtulacağım. Zor bir durum, siz bari daha fazla zorlaştırmayın. Mağazada benden yana taraf olun. Biliyorum pazarlamacıları pek sevmezler. Keyifli bir yaşam sürdürüklerini ve tonla para kazandıklarını sanırlar. Bu önyargının doğruluğunu düşünmek bir an olsun akıllarının ucundan geçmez. Fakat siz diğer personelden daha geniş bir bakış açısına sahipsiniz Müdür Bey; laf aramızda kalsın, Sayın Patron’un kendisinden bile daha iyi çünkü o bir iş adamı, vereceği yargılarda kolay etki altında kalıp hizmetinde çalıştırdığı bir memurun aleyhinde bir karar alabilir. Üstelik, siz de çok iyi biliyorsunuz ki yılın tama-

mına yakınına mağaza dışında geçiren bir pazarlamacı, dedikodulara, raslantılara ve asılsız şikâyetlere kolayca kurban gidebilir. Kendisini bunlara karşı savunamaz bile çünkü bunlardan haberi bile olmaz çoğu zaman. Haberdar olsa da ancak bir geziyi bitkin sona erdirip iş yerine döndüğü ve nedenleri artık bir türlü kestirilemeyen kötü sonuçların etkilerini bedeninde hissettiği zaman olur. Müdür Bey, gitmeyin böyle rica ederim. Bana birazcık hak verdiğinizizi gösteren bir söz söyleyin hiç olmazsa.”

Fakat Müdür Bey, daha Gregor’un ilk sözlerini duyar duymaz arkasına dönmüştü ve titreyen omuzlarının üzerinden kafasını çevirerek, ağzı açık bir şekilde Gregor’a bakıyordu. Gregor konuşurken bir an yerinde durmamış, ondan gözünü ayırmaksızın kapıya doğru sokulmuş ama odadan çıkmasını engelleyen adı konulmamış gizli bir yasak varmış gibi bunu pek ağırdan yapmıştı. Derken hole geldi, salondan dışarı attığı son adımı; o hızlı hareketi gören birisi ayağının yandığını sanabilirdi. Holde sağ elini uzatabildiği kadar ileriye, merdivene doğru uzattı; orada kendisini tanrısal bir kurtuluş bekliyordu sanki.

Gregor, mağazadaki işini kaybetmek istemiyorsa Müdür Bey’in böyle bir ruh haliyle çekip gitmesine izin vermemesi gerektiğini biliyordu.

Annesi ve babası olup biteni kavrayamıyor ve durumun korkunçluğunu anlayamıyorlardı. Yıllar içinde, Gregor’un iş yerindeki durumunun daha iyi olduğunun ve ömür boyu aynı durumu koruyacağını inancına ka-

pılmışlardı ve kendilerini şimdiki zamana öylesine kaptırmışlardı ki, birazcık olsun ileriye görecektir durumda değillerdi. Fakat Gregor, bu ileri görüşlülüğe sahipti. Müdür Bey'in gitmesinin engellenmesi, yatıştırılması, ikna edilmesi ve nihayet gönlünün kazanılması gerekiyordu. Gregor ve ailesinin bütün geleceği buna bağlıydı çünkü! Keşke kız kardeşi şimdi burada olsaydı! Akıllı bir kızdı; daha Gregor, rahat bir şekilde yatağında sırtüstü yatarken o ağlamaya başlamıştı. Ve Müdür Bey'in -bu kadınlara zaafı olan adamın- kız kardeşine karşı dayanamayıp onun istediğini yapacağını biliyordu. Kız kardeşi şimdi burada olsa dairenin kapısını kapatır ve holde Müdür Bey'in korkularını giderecek konuşmalar yapardı. Ancak kız kardeşi evde yoktu ve bu nedenle sorunu kendisi çözmek zorundaydı.

Böylece, hareket edip edemeyeceğini düşünmeden -ki bunu bilmiyordu- ve de konuşmasının belki de hatta büyük bir ihtimalle yine anlaşılmadığını düşünmeksizin kapı kanadını bıraktı, aradaki boşluktan geçmek için gövdesini ileriye doğru attı. O sırada merdivenin korkuluğuna iki eliyle gülünç denecek biçimde sarılan Müdür Bey'in yanına ulaşmak istiyordu; tam o anda daha tutunacak bir yer ararken, ufak bir haykırıyla bir sürü bacağın üzerine yığılıp kaldı.

Sabahtan beri ilk kez vücudu rahatlamıştı, bacakları sağlam bir zemine kavuşmuştu sonunda. Bacaklarına söz dinletebildiğini görerek sevindi. Hatta bacakları kendisini istediği yere götürmeye hazırды.

Gregor, artık tüm acılarının bitmek üzere olduğuna inanmaya başladı. Başka şekilde hareket edemediği için sağa sola sallanıyor, annesine hiç de uzak bulunmayan bir yerde, tam onun karşısında döşeme üzerinde yatıyordu ki, tamamen kendi içine gömülmüş benzeyen annesi birden fırlayıp ayağa kalktı, kollarını iyice ileriye uzatıp parmaklarını gererek: “Yardım edin! Aman Yarabbi! İmdat!” diye bağırmaya başladı.

Gregor’u daha iyi görmek ister gibi başını yana eğmişti; ama bu hareketiyle tezat bir şekilde gerisin geriye gitmeye kalkıştı. Arkasındaki kahvaltı masasını unutmuştu. Masaya ulaştığında unutkanlıktan aceleyle masanın üzerine oturuverdi ve yanı başında devrilen büyük sürahiden kahvenin oluk oluk aktığını fark etmiyor gibiydi.

Gregor, kafasını yukarı kaldırıp annesine bakarak “Anne! Anne!” diye seslendi usulca. Müdür Bey, bir an için aklından çıkmıştı; ama akan kahveyi görünce çeneleleriyle birkaç kez boşluğa doğru hamle yapmadan duramadı. Bunun üzerine annesi yeniden çılgılık atmaya başladı; masanın başından hızla kaçtı ve karşıdan aceleyle gelen babanın kollarına attı kendini. Fakat o sırada ne anneyle ne de babasıyla ilgilenecek vakti vardı Gregor’un. Merdivenden hızla inmeye çalışan Müdür Bey, çenesi merdivenin trabzanına dayalı olarak son bir kez arkasına baktı. Müdür Bey’e yetişmek isteyen Gregor, ileriye doğru bir hamle yaptı; ancak Müdür Bey bir şeyler sezmiş olacak ki aynı anda birkaç basamağı birden indi ve aniden gözden kayboldu. Son anda “Vay canına!” haykırışı duyuldu, sesi merdiven boşluğunda çınlıyordu.

Müdür Bey'in bu gidişi ne yazık ki şimdiye kadar serinkanlılığını koruyan babasını da hayli şaşırtmışa benziyordu; çünkü Müdür Bey'in arkasından yetişmesi ya da hiç olmazsa Gregor'un onun peşinden koşmasını alıkoymaması gerekirken, sağ eliyle Müdür Bey'in şapka ve pardösüsüyle bir sandalyenin üzerine bıraktığı bastonunu kapıp sol eliyle de masadan büyük bir gazete alarak; ayaklarını yere vura vura, baston ve gazeteyi havada sallaya sallaya Gregor'u gerisingeri odasına gitmeye zorladı.

Gregor'un yalvarıp yakarmalarının hiçbirisi kâr etmedi ve hiçbirisi de anlaşılmadı. Gregor başını istediği kadar umutsuzca döndürsün, babası giderek daha sert bir şekilde ayaklarıyla yere vuruyordu. Karşıda annesi, serin havaya aldırmayarak bir pencere açıp dışarı sarkmıştı, pencereden beline kadar sarktığı halde yüzünü ellerine gömmüştü. Sokakla merdiven boşluğu arasında güçlü bir hava akımı oluşmuştu, perdeler uçuşmaya başlamıştı; masanın üzerindeki gazeteler hışırdıyordu ve bazı yaprakları da yerlerde sürükleniyordu. Babası, Gregor'u her yandan sıkıştırıyor, adeta bir vahşi gibi tuhaf sesler çıkarıyordu. Ne var ki geri geri gitme konusunda Gregor'un hiç tecrübesi yoktu ve gerçekten bu iş pek yavaş oluyordu. Gregor, önüne dönmesine izin verilse o vakit odasına ulaşırdı ancak fazla zaman isteyen dönme girişimiyle babasının sabrını taşırmaktan korkuyordu; üstelik babasının elindeki bastondan sırtına ya da başına her an öldürücü bir darbenin inme ihtimali işten bile değildi. Sonunda Gregor için başka seçenek kalmadı; çünkü geri

geri giderken gidiş yönünü bile koruyamadığını dehşetle fark etmişti.

Gözücuyla bir yandan sürekli babasını kontrol ederek elinden geldiğince hızlı ama gerçekte son derece yavaş dönmeye başladı. Herhalde iyi niyetini anlayan babası, dönmeye çabalayan Gregor'a dokunmadı, tersine bastonunun ucuyla uzaktan onun hareketlerine yön belirlemeye çalıştı. Ne olurdu sanki babasının ağzından çıkan o katlanılmaz ısıklık sesleri de olmasaydı. Bu sesler, Gregor'un aklını başından alıyordu.

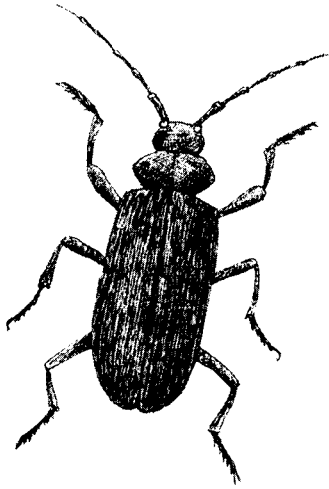
Nerdeyse tamamen arkasına dönmüştü ki, kulakları boyna ısıklık seslerinde, şaşırarak yine biraz gerisin geri çark etti. Ama sonunda başı kapının önüne geldiğinde, gövdesinin kapıdan kolay kolay geçemeyecek kadar büyük olduğunu fark etti. İçinde bulunduğu ruhsal durumdan ötürü olsa gerek babasının da aklına, kapının öbür kanadını açıp Gregor'un geçmesini sağlamak gibi bir düşünce gelmiyordu. Tam aksine onun kafasındaki tek şey Gregor'u bir an önce odasına sokmaktı. Gregor'un ayağa kalkıp kapıdan geçmek için gerekli hazırlıklara girişmesine de asla izin verecek gibi görünmüyordu. Kendine özgü birtakım sesler çıkararak sanki önünde hiçbir engel yokmuş gibi davranıyor ve Gregor'u odasına doğru sürmeye çabalıyordu.

Gregor'un peşinden gelen sesler, hiç de bir tek babasının sesi gibi çıkmıyordu. Artık gerçekten de işin şaka kaldırır tarafı kalmamıştı. Gregor -ne olursa olsun- ıkına sıkına kapıdan geçmeye çalıştı, kapı aralığında yanlama-

sına ilerlemeye çalışıyordu; ancak sürtünmekten vücudunun bir tarafı yara bere içinde kalmıştı, beyaz kapıda iğrenç lekeler bırakıyordu.

Artık olduğu yere çivilenip kalan Gregor'un kendi başına hareket edecek gücü kalmamıştı. Bir tarafındaki bacaklar boşlukta çırpınırken diğer taraftakiler ise altında eziliyordu. O sırada babası arkadan, Gregor'u gerçekten rahatlatan güçlü bir darbe vurdu. Bunun üzerine havalandıran Gregor, orası burası şiddetle kanayarak soluğu odanın ortasında aldı. Derken son bir baston darbesiyle kapı kapandı ve sonunda ortalık sakinleşti.

II. BÖLÜM

Bayılmışçasına uyuyan Gregor ancak akşamın alacakaranlığında kendine geldi. Dışarıdan gelen gürültü olmasaydı da uyanacaktı; çünkü kendisini yeterince dinlenmiş ve uykusunu almış hissediyordu. Ama öyle sanıyordu ki hemen belirip kaybolan bir ayak sesi ve hole açılan kapının dikkatlice kapatılması onu uyandırmıştı. Sokaktaki elektrikli lambaların ışığı yer yer odanın tavanına ve mobilyaların üst kısımlarına vuruyordu; ama aşağısı, Gregor'un bulunduğu bölüm karanlıktı. Olup biteni görmek isteyen Gregor, ancak şimdi değerini anladığı duyargalarının yardımıyla, hâlâ beceriksiz ve sağı solu yoklayarak, ağır ağır kapıya doğru süründü. Sol yanında uzun bir yara bulunuyordu; iki dizi sıralanmış bacaklarının üzerinde Gregor, gözle görülür bir biçimde aksıyordu. Ayrıca bacaklarından biri, öğleden önceki olaylar sırasında ağır bir şekilde yaralanmıştı -hani bir bacağının yaralanmasını da mucizeye saymak gerekirdi- ve bu bacak cansız bir biçimde arkadan sürükleniyordu.

Kapıya varan Gregor oraya ulaşınca kendisini oraya çağıran şeyin ne olduğunu anladı; bir yiyecek kokusuydu bu. İçi süt dolu bir kâse küçük kapının eşiğinde duruyor, sütün içinde de küçük küçük doğranmış francala parçaları yüzüyordu. Sevincinden neredeyse çılgık atacaktı Gregor çünkü sabahkinden daha fazla acıkmıştı.

Başını hemen kâseye daldırdı, başı neredeyse gözlerinin üstüne kadar sütün içine gömüldü. Fakat oldukça kısa bir süre sonra hayal kırıklığına uğrayarak kendini geri çekti; yalnızca sızlayan sol tarafından ötürü bir şey yemekte güçlük çektiği için yapmamıştı bunu -ancak bütün vücuduyla sesli sesli soluyarak yemek yiyebiliyordu- normalde en sevdiği içecek olan sütün kuşkusuz kız kardeşi de bu yüzden odasına getirip bırakmıştı, hiç tadına varamamıştı. Nerdeyse tiksinererek kâsedan çevirdi yüzünü, geri dönüp sürüne sürüne odanın ortasına gitti.

Gregor'un kapı aralığından gördüğü kadarıyla salonunda gaz lambası yakılmıştı; genellikle günün bu saatinde babası, öğleden sonra çıkan gazeteyi annesine ve bazen de kız kardeşine yüksek sesle okurken, şimdi hiçbir ses çıkmıyordu. Belki kız kardeşinin her vakit anlattığı ve kendisine yazdığı mektuplarda sözünü ettiği bu gazete okumaların arkası kesilmişti. Öte yandan ev boş değildi fakat derin bir sessizliğe gömülmüştü.

"Bizim aile ne sessiz sakin bir hayat yaşıyor." diye içinden geçiren Gregor, gözlerini dikip önü sıra karanlığa bakarken, annesine, babasına ve kız kardeşine böyle güzel bir evde, böyle güzel bir hayat yaşama olanağı sağlayabilmiş olmaktan büyük bir gurur duydu.

Peki şimdi bütün bu huzur, bu rahatlık ve bu mutlu yaşam feci bir şekilde son bulursa ne olacaktı? Derken böylesi düşüncelerden uzaklaşmak için biraz hareket etmeyi uygun gören Gregor, odada aşağı yukarı sürünmeye başladı.

Uzun süren akşam boyunca bir kez yan kapılardan biri, bir kez de diğeri hafifçe aralanıp sonra hemen hızla kapatılmıştı. Herhalde içeri girmek isteyen birisi korkuya kapılıp vazgeçmişti. Gregor, salon kapısının hemen yanına gelip durdu; odaya girmekten çekinen ziyaretçinin ne yapıp yapıp içeri girmesini sağlamak ya da hiç olmazsa kim olduğunu öğrenmek istiyordu. Ne yazık ki kapı bir daha hiç açılmadı ve Gregor da boşu boşuna bekledi.

Sabah kapılar kilitliken herkes yanına gelmek istemişti şimdi ise kendisi bir kapıyı açmış, diğer kapılar da belli ki gündüz açılmış olduğu halde hiç kimse yanına uğramıyordu. Üstelik anahtarlar dışardan kilitte sokulu durmaktaydı.

Salondaki ışık gece geç vakit ancak söndürüldü; annesi, babası ve kız kardeşinin bu zamana kadar uyumadan bekledikleri böylece anlaşıyordu. Ayrıca her üçünün de parmak uçlarına basarak salondan uzaklaştıkları açık seçik duyuluyordu. Artık sabaha kadar kimse Gregor'un yanına uğramayacak demektir bu yani şimdi bol bol zamanı vardı Gregor'un; bundan sonraki yaşamına nasıl bir çekidüzen vermesi gerektiğini kimse tarafından rahatsız edilmeden düşünüp kararlaştırabilirdi.

Ama zemini üzerinde yan bir durumda yattığı yüksek tavanlı büyük oda onu ürkütüyordu. Nedenini bir türlü anlayamıyordu çünkü beş yıldır yaşadığı kendi odasıydı burası. Oldukça acele bir dönüşle, hafif bir utanç duygusuyla kanepenin altına sığındı. Sırtı sıkıştığı ve başını yukarı kaldıramadığı halde kendini pek rahat hissetti bura-

da. Vücudunun tamamen kanepenin altına giremeyecek kadar geniş olmasına üzüldü.

Bütün gece kanepenin altında kaldı; gecenin bir bölümünü açlığın da etkisiyle uyur uyanık vaziyette ikide bir korkuyla sıçrayarak geçirirken, bir bölümünü de kaygılar ve belirsiz umutlara kendini kaptırarak geçirdi. Ama bütün bunlar şimdilik serinkanlı davranması, sabretmesi ve ailesini alabildiğine kollayıp, içerisinde bulunduğu durumda istemeyerek yol açtığı üzüntüleri onlar için katlanılır hale getirmesi gerektiğini gösteriyordu.

Sabahın erken saatinde, yeni aldığı kararların gücünü deneme fırsatını buldu; çünkü hol tarafından gelen kız kardeşi, giyinik bir şekilde kapıyı açıp içeriye gergin bir bakış attı. İlk anda Gregor'u fark etmedi ama onun kanepenin altında olduğunu fark edince -Tanrım, bir yerlerde olmalıydı şu Gregor, odadan uçup gitmemiştii ya- öylesine korktu ki kendini toparlamaya fırsat bulamadan, dışardan çarparak kapadı kapıyı. Sonra böyle davrandığına pişman olarak kapıyı yeniden açtı; sanki odada ağır bir hasta ya da tanımadığı yabancı biri varmış gibi parmak uçlarına basarak içeri girdi.

Gregor, başını kanepenin kenarına kadar uzatmış, kız kardeşini izliyordu. Acaba kız kardeşi süte dokunmadığını ve bunun aç olmamakla bir ilgisinin olmadığını anlayacak ve kendisine daha uygun başka bir yiyecek getirecek miydi? Doğrusu kanepenin altından fırlayarak kız kardeşinin ayaklarına kapanmak ve ondan yiyebileceği bir şeyler getirmesini rica etmek için alabildiğine güçlü

bir istek duyuyordu ancak kız kardeşi, bunu kendiliğinden yapmadığı taktirde, bu konuda onu uyarmaktansa açlıktan ölmeyi yeğlerdi. Ama kız kardeşi, bir anda süt kâsesini görmüş ve şaşırmişti. Kâse neredeyse doluydu, yalnızca birazcık süt yere dökülmüştü. Kız kardeşi ellerini sürmeden, bir bezle tutarak kâseyi yerden kaldırdı ve alıp dışarı çıkardı.

Gregor, kız kardeşinin süt yerine ne getireceğini merak ediyordu. Hızla aklından çeşitli fikirler yürütmeye başladı. Ama kız kardeşinin iyi yüreklilikle yapacağı şeyi asla önceden tahmin edemezdi. Neden hoşlandığını anlamak üzere bir sürü yiyeceğı eski bir gazetenin üzerine yayarak alıp gelmişti kız kardeşi; pişeli hayli zaman olduğundan yarı çürümüş sebzeler, donmuş beyaz bir salçanın ortasında akşam yemeğinden kalmış kemikler, biraz çekirdeksiz üzüm ve badem, Gregor'un iki gün önce yenilecek gibi olmadığını söylediğı bir peynir, bir parça yavan ekmek, üzerine yağ sürülmüş bir dilim ekmek, sonra yine yağ sürölüp tuz serpilmiş ikinci bir dilim ekmek. Hepsinin yanına da galiba, bundan böyle kesinlikle Gregor'a ayrılmış su dolu bir kâse konulmuştu.

Kendisi varken Gregor'un yemeğe dokunmayacağını bilen kız kardeşi, incelik göstererek hemen odadan çıkıp gitmiş, hatta dilediğı gibi rahat hareket edebileceğini Gregor'a sezdirmek için anahtarı çevirip kapıyı kilitlemişti. Yemek söz konusu olunca, Gregor'un bütün bacakcıkları titreşmeye başladı. Hem vücudundaki yaralar da tamamen iyileşmişe benziyordu. Döşemenin üzerinde hareket etmesini engelleyen bir şey hissetmiyordu artık;

buna hayret etti, bir aydan fazla bir zaman önce parmağını birazcık kesmesine karşın, bu yaranın önceki güne kadar kendisine nasıl acı çektirdiğini düşündü. “Yoksa kabalaşıp duygusuzlaştım mı eskisine göre?” diye geçirdi içinden ve hırsla peyniri emmeye başladı. Bütün yiyecekler arasında peynire karşı o saat şiddetli bir istek duymuştu.

Çabuk çabuk, keyiften gözleri yaşararak peyniri, sebze-yi ve salçayı birbiri ardına yedi; buna karşın taze yiyeceklerin tadı yoktu, kokularına bile katlanamadı, hatta yiyeceği şeyleri seçip seçip bunlardan biraz uzağa taşıdı. Kız kardeşi, tekrar saklanıp gizlenmesi için bir işaret olarak usulca anahtarı çevirdiğinde, Gregor çoktan yiyeceğini yemiş, tembel tembel olduğu yerde yatıyordu.

Anahtar sesini işitince, neredeyse uyuklar durumuna karşın korkuyla fırladı ve aniden kanepenin altına girdi. Ama yalnızca kız kardeşinin odada bulunduğu kısa süre için bile kanepenin altında kalmak büyük bir çabayı gerektiriyordu çünkü çok yemekten karnı biraz şişmişti, kanepenin altındaki daracık yerde güçbela soluk alıyordu. Küçük çapta boğulma nöbetleri geçirerek, biraz dışarı fırlamış gözlerle kız kardeşini izledi; kız kardeşi, yalnız kalıntıları değil, Gregor’un elini sürmediği yiyecekleri de sanki bundan böyle bir işe yaramayacaklarmış gibi, süpürgeyle bir araya topladı önce ve sonra hepsini bir kovanın içine boşalttı, bir tahta kapakla ağzını kapadığı kovayı alıp dışarı götürdü. Kız kardeşi arkasına döner dönmez, Gregor kanepenin altından çıktı ve uzanıp gerindi.

Gregor bundan sonra yemeğini her gün bu şekilde yedi. Bir öğün sabahları, anne ve babasıyla hizmetçi henüz uyurken; ikinci öğün öğle yemeğinden sonra; çünkü öğle yemeği yenir yenmez anne ve babası kısa bir süre kestiriyor, hizmetçi ise kız kardeşi tarafından, bir şey alıp gelmesi için dışarıya yollanıyordu. Onların da Gregor'un açlıktan ölmesini istedikleri söylenemezdi elbette; ama belli ki Gregor'un yemeklerine ilişkin kulaktan dolma duyduklarından öte bilgi sahibi olmayı kaldırarak durumda değillerdi ya da kız kardeşi onları en küçük bir üzüntüden bile korumak istiyordu; çünkü şu an zaten yeterince acı çekmekteydiler.

O sabah, eve çağrılan doktor ve çilingirin, nasıl bir bahaneyle evden gönderildiğini Gregor bir türlü öğrenemedi; çünkü kendisini kimse anlayamadığından, onun da başkalarını anlayabileceğini, kız kardeşi de aralarında olmak üzere, hiç kimse düşünmüyordu. Dolayısıyla o da kız kardeşi odasına geldiği zamanlarda, yer yer göğüs geçirip azizlere yakarışlarını işittirmekle yetinmek zorundaydı. Ancak ilerde, kız kardeşi duruma biraz alışınca -tam bir alışma elbette asla söz konusu olamazdı- Gregor'un kulağına arada bir tatlı bir söz ya da öyle yorumlanabilecek kimi minik cümleler çalınmaya başladı.

Örneğin, getirilen yemekleri şöyle adamakıllı yiyip bitirdi mi "Ooo, yemeği beğenmiş bugün anlaşılan." diyordu kız kardeşi. Ya da giderek daha sık tekrarlanan tersi durumlarda, adeta üzölmüş bir şekilde "Yine hiç el sürmeden bırakmış hepsini." demeyi alışkanlık haline getirmişti.

Ancak Gregor, olup biten yeni olayları doğrudan haber alamasa da bitişik odalara kulak kabartıyor, küçücük bir ses işitir işitmez hemen o yöndeki kapıya yöneliyor ve tüm vücudunu oraya yapıştırıyordu. Özellikle ilk zamanlar, üstü kapalı da olsa evde kendisinden söz edilme- yen hiçbir konuşma yapılmıyordu. İki gün boyunca bütün yemeklerde, bundan böyle ailenin nasıl davranması gerektiği konusu görüşülmüştü; ama yemek dışındaki zamanlarda, yine aynı şey üzerinde konuşuyorlardı; anlaşılan kimse Gregor’la yalnız kalmaya yanaşmıyordu. Ev de asla boş bırakılmak istenmediğinden, her vakit aile bireylerinden en az ikisi evde bulunuyordu. Ayrıca, hizmetçi kız bile daha birinci gün -olay hakkında neyi ve ne kadarını bildiği pek belli değildi- Gregor’un annesinin ayaklarına kapanarak işi bırakmasına izin vermesini istemiş ve bir çeyrek saat sonra veda edip giderken, kendisine karşı alabildiğine büyük bir lütuf gösterilmiş gibi söz konusu izine gözyaşlarıyla karşılık vermiş, kendisinden istenmemiş olmasına rağmen kimseye hiçbir şey söylemeyeceğine dair kendiliğinden yemin etmişti.

Bu durum üzerine kız kardeşi ve annesi birlikte yeme- ği pişirme görevini üstlenmişti; ancak pek zahmetli bir iş değildi bu; çünkü evde hemen hiçbir şey yendiği yoktu. Gregor sürekli evdekilerin birbirlerini boş yere yemeğe buyur ettiğini işitiyor ama kimsenin karşısındakinden “Teşekkür ederim, yeterince yedim.” ya da benzeri söz- lerden başka bir yanıt alamadığını görüyordu.

Hatta belki bir şey içildiği de yoktu evde. İkide bir kız kardeşi babasına bira isteyip istemediğini soruyor, birayı

kendisi alıp gelmek için can atıyor ama babasının sustuğunu görünce, bu konudaki kaygılarını gidermek için karpıcının karısını da bira almaya gönderebileceğini söylüyordu. Ama derken babasının ağzından kesin bir “hayır” sözcüğü çıkınca, artık biranın lafı edilmez oluyordu.

Daha ilk gün ailenin durumunu, servetini ve varolan maddi olanaklarını hem annesine hem de kız kardeşine bir bir açıklamıştı babası. Sık sık masadan kalkan babası, beş yıl önceki işinde uğradığı iflastan kurtarılmış Wertheim marka kasayı açarak bir belgeyi ya da bir not defterini alıp geliyordu. Babasının kasa kilidini açışını ve aradığını bulduktan sonra kasayı yeniden kapatışını işitiyordu Gregor.

Babasının yaptığı bu açıklamalar, odadaki tutukluluk yaşamının başladığı günden bu yana, işittiği ilk sevindirici sözlerdi. Babasının eski işinden geriye hiçbir şeyinin kalmadığını düşünmüştü hep ya da babası, kendisine bunun aksi bir söz söylememişti. Ancak Gregor da babasına bu konuya ilişkin hiçbir şey sormamıştı. Gregor’un, tek düşüncesi, hepsini katıksız bir umutsuzluğa sürükleyen iflas felaketini, ailenin elden geldiğince çabuk unutulmasını sağlamak için her şeyini ortaya koymak olmuştu. Dolayısıyla, olağanüstü bir çalışmaya koyulmuş, göz açıp kapayacak kadar kısa sürede firmadaki küçük yardımcı-lık görevinden pazarlamacılığa yükselmişti.

Para kazanma bakımından bir pazarlamacının kuşkusuz bambaşka olanakları vardı elinde; iş konusunda gösterilen başarılar, hemen prim üzerinden hesaplanarak

nakit paraya çevrilip eve getirilebiliyor, şaşırmış mutlu ailenin gözü önünde masanın üzerine konabiliyordu.

Ne güzel günlerdi. Ve söz konusu günler, aynı parlaklıkla bir daha yinelenmemiş olsa da Gregor, öylesine çok para kazanmıştı ki bütün ailenin geçim yükünü taşıyabilecek duruma gelmiş ve taşımıştı.

Ne var ki günün birinde gerek aile bireyleri gerekse Gregor, bu duruma alışmıştı. Verdiği para evde şükranla kabul ediliyor, Gregor da seve seve bu parayı veriyordu. Ama evdeki içtenlik dolu o sıcak hava zamanla kaybolmuştu. Hani Gregor'a yakınlığını hep korumuş bir kişi varsa, o da kız kardeşiydi. Kendisinin tersine müziğe bayılan ve çok güzel keman çalan kız kardeşini gelecek yıl konservatuara göndermek -bunun doğuracağı büyük masrafa aldırmaksızın- Gregor'un gizli planıydı. Bunun masrafını, çalışıp başka bir yoldan çıkaracaktı.

Gezilere çıkmadığı kısa sürelerde kız kardeşiyle yaptığı sohbetlerde, sık sık konservatuardan söz ediliyor ama her vakit gerçekleşmesi düşünülemeyecek bir düş olarak bakılıyordu. Anne ve babası bu konuya ilişkin masum konuşmaları dahi hoş karşılamıyorlardı; ancak Gregor, böyle bir şeyi kesin olarak kafasında yaşıyor ve Noel gecesi bunu resmen ailesine açıklamaya niyetleniyordu.

Gregor, dimdik kapıya yapışmış dışarıya kulak kabartırken kafasından, bulunduğu durumda hiç işine yaramayacak böylesi düşünceler geçiriyordu. Bir ara vücudunda genel bir yorgunluk duyarak dışarıyı dinleyemez duruma geldi ve kendi haline bırakılan başı kapıya vur-

du. Gregor başını sımsıkı yakaladı ve hemen kaldırdı. Çünkü ortaya çıkan küçük gürültü bitişik odadan işitilmiş ve herkes sessizliğe gömülmüştü. Bir süre sonra babası -herhalde yüzü kapıya dönüktü- “Yine ne yapıyor?” diye söylendi ve salondaki yarıda kesilmiş sohbet, ancak bunun üzerine yavaş yavaş yeniden başlayabildi.

Derken Gregor, vaktiyle geçirilen bütün felakete karşın, pek küçük olmakla beraber bir servetin hâlâ ailenin elinde bulunduğunu, şimdiye dek dokunulmayan faizlerinse aradan geçen zaman içinde biraz kabardığını yeterince açık seçik öğrenmişti; çünkü biraz kendisi uzun zamandır bu gibi işlerle uğraşmadığından, biraz da annesi söylenilenleri hemen ilk seferinde kavrayamadığından babası, açıklamalarında sık sık tekrarlara kaçmıştı. Öte yandan, Gregor’un her ay eve getirdiği para -kendisine yalnızca birkaç gulden ayırıyordu- tamamıyla harcanmayarak biriktirilmiş ve zamanla bu para ufak bir sermaye oluşturmuştu. Kapının arkasında dikilen Gregor hızlı hızlı başını sallıyordu; bu beklenmedik ileri görüşlülük ve tutumluluktan dolayı sevinmişti. Gerçi biriktirilen parayla şimdiye kadar babasının patrona olan borcunun birazını daha ödeyebilir ve bu işten bütünüyle kurtulacağı gün daha da yakınlaşırdı ama babasının böyle davranması daha iyi olmuştu kuşkusuz.

Gelgelelim, eldeki para ailenin, örneğin faizlerle yaşamasına yetecek kadar değildi; belki bir, bilemedin iki yıl ailenin ayakta kalmasını sağlardı ancak daha fazla değil. Yani gerçekte ilişilmemesi, darda kalınca kullanılmak üzere bir kenara kaldırılması gereken bir servetti bu ve

ailenin geçimini sağlayacak paranın aslında, çalışarak kazanılması gerekiyordu. Ne var ki babası sağlıklı olmakla beraber yaşlı bir adamdı, beş yıldır hiç çalışmamıştı, en azından kendisinden fazla bir şey beklenmemesi gerekiyordu; yorucu ve başarıdan uzak ömrünün ilk tatili olan bu son beş yılda fazla yağ bağlayıp şişmanlamış, pek hantallaşmıştı. Peki ama kim kazanacaktı parayı? Evde bile bir yerden bir yere güçlkle kımıldayabilen, her iki günden birini nefes darlığı dolayısıyla kanepede, açık pencerenin önünde geçiren annesi mi? Yoksa henüz on yedi yaşındaki bir çocuk olup güzel giyinmek, bol bol uyumak, ev işlerine yardım etmek; küçük çapta kimi eğlencelere katılmak ve en başta keman çalmaktan oluşan yaşamı, kendisine hiç de çok görülmeyecek kız kardeşi mi?

Söz dönüp dolaşıp para kazanma zorunluluğuna geldi mi, her defasında Gregor önce kapıyı bırakıyor ve kendini serin deri kanepenin üzerine atıyor; çünkü utanç ve üzüntüden vücudunu ateş basıyordu.

Genellikle bütün gece sabaha kadar burada yatıyor, bir an bile gözüne uyku girmiyor, saatlerce kanepenin üzerinde deriyi tırmalayıp duruyordu. Ya da ne kadar zahmetli bir iş olursa olsun, bir sandalyeyi ite kaka pencereye yaklaştırıyor, sonra tırmanıp pervaza çıkıyor, sandalyeye dayanarak pencereye yaslanıyor ve dışarıya bakıyordu; belli ki eskiden bu davranışının üzerindeki ferahlatıcı etkiyi anımsıyordu. Çünkü çok yakın nesneleri bile günden güne daha bulanık görmeye başlamıştı. Eskiden sık sık dikkatini çeken ve çirkin görünümünden ötürü lanet-

ler savurduğu hastaneyi seçemiyordu artık. Sessiz ama tamamen kent havası esen Charlotte Sokağı'nda oturduğunu kesin olarak bilmesee pencereden gördüğü yerin, gri renkteki gökle gri toprağın ayırt edilemeyecek gibi birbiriyle kavuştuğu bir çöl parçası olduğuna inanabilecekti. Yalnızca iki kez, gözünden hiçbir şey kaçmayan kız kardeşi, Gregor'un sandalyesinin pencere önünde durduğunu görmüş, bundan böyle odayı her derleyip toplayışında sandalyeyi itip yine penceredeki eski yerine yerleştirmeye, hatta pencerenin iç kanadını açık bırakmaya başlamıştı.

Gregor kız kardeşiyle konuşup, kendisi için katlandığı zahmetlerden ötürü teşekkür edebilse onun kendisi için yaptıklarını daha kolay kaldıracabilirdi; oysa şimdiki durumda acı veriyordu tüm bunlar. Gerçi kız kardeşi durumun sıkıcılığını elden geldiğince gidermeye uğraşıyor ve zaman geçtikçe işin üstesinden daha iyi geliyordu; ancak Gregor da zamanla her şeyin içyüzünü çok daha iyi anlıyordu. Kız kardeşinin odaya girişi bile onun için korkunçtu. Odaya girmesiyle birlikte, diğer zamanlarda Gregor'un odasını kimselerin görmemesine dikkat ettiği halde, kapıları kilitleyecek kadar zaman bile ayırmadan doğruca pencereye koşması ve adeta boğuluyormuşçasına iki eliyle birden hırsla pencereyi ardına kadar açması, hava çok soğuk olsa bile önünde bir süre durup derin derin nefes alması bir oluyordu. Bu koşuşturma ve gürültüler günde iki kez ürkütüyordu Gregor'u. Bütün bu zaman zarfında kanepenin altında titreyip duran Gregor, pencere kapalıyken kendisiyle aynı odada kalmak ola-

naklı olabilse kız kardeşinin, onu bu gürültü ve patırtıdan koruyacağını çok iyi biliyordu.

Bir defasında kız kardeşi -Gregor'un dönüşümünden bu yana bir ay geçmiş, bu nedenle Gregor'un görünüşünden dolayı şaşkınlığa düşmesi için neden kalmamıştı- her zamankinden biraz erken çıkageldi, Gregor'u hareketsiz ve korkutucu biçimde pencerenin önünde dikilmiş dışarı bakarken buldu. Hani kız kardeşinin odaya girmekten vazgeçmesi, Gregor için beklenmedik bir şey sayılmazdı; çünkü söz konusu durumda, kız kardeşinin hemen pencereyi açması olanaksızdı. Ama kız kardeşi içeri girmediği gibi, gerisin geri fırlayıp kapıyı kapattı. Yabancı biri görse, Gregor kız kardeşine saldırmak için pusuda bekliyormuş gibi düşünebilirdi. Gregor, tabii ki hemen kanepenin altına girip saklandı; ama ancak öğleye kadar bekledikten sonra kız kardeşi çıkıp geldi yeniden, her zamankinden çok daha tedirgin bir hali vardı.

Gregor, kız kardeşinin kendisini görmeye hâlâ katlanamadığını ve gelecekte de katlanamayacağını, vücudunun kanepenin altından dışarı çıkan ufak bir parçasının görünüşü yüzünden bile, onun oradan kaçmamak için kendisiyle müthiş bir mücadele verdiğini anlamıştı. Bunun üzerine kız kardeşini bu görüntüden kurtarmak amacıyla yatak çarşafını sırtına alarak kanepeye taşıdı -dört saatini harcadı bu iş için- Çarşafı, tüm vücudunu örtecek gibi kanepenin üzerine yerleştirdi; öyle ki kız kardeşi kanepenin altına eğilip baksa bile kendisini artık göremezdi. Kız kardeşi gerekli görürse yine kaldırabilirdi çarşafı; çünkü Gregor'un, keyfinden böyle büsbütün

saklanıp gizlenmediği açıktı ama kız kardeşi çarşafa dokunmadı, hatta Gregor bir defasında, onun bu yeni düzeni nasıl karşıladığını görmek için başıyla dikkatli bir şekilde çarşafı araladığı zaman, kız kardeşinin bakışlarında bir şükran ifadesi sezer gibi oldu.

Anne ve babası, ilk on dört gün Gregor'un odasına girmeyi bir türlü göze alamadı. Gregor, bugüne kadar kendisini işe yaramaz olarak nitelendirip kızdıkları kız kardeşinin, bu sıralar gördüğü iş nedeniyle anne ve babası tarafından takdirle karşılandığının farkındaydı. Şimdi kız kardeşi odasını derleyip toplarken annesiyle babası kapının önünde bekliyor ve kız kardeşi daha odadan çıkar çıkmaz, içerisinin ne durumda bulunduğunu, Gregor'un ne yiyip içtiğini, bu kez nasıl davrandığını, az da olsa halinde bir iyileşmenin olup olmadığını kendisinden bir bir anlatmasını istiyorlardı. Öte yandan annesi, bir an önce Gregor'u görüp onunla konuşmak istediğini söylüyor ama babasıyla kız kardeşi, Gregor'un da içerden can kulağıyla dinleyip tümüyle onayladığı, mantıklı nedenler öne sürerek şimdilik buna izin vermiyorlardı.

Ancak sonraları, annesine engel olabilmek için her seferinde çaresiz zora başvurdular. Annesi: "N'olur, bırakın beni, Gregor'a gideyim! Mutsuz oğlum Gregor'a! Onu görmem gerekiyor, anlamıyor musunuz?" diye bağırdıkça Gregor, belki annesinin yanına gelmesinin iyi olacağını, hergün değil elbette, ama haftada bir gün bunu pekâlâ yapabileceklerini içinden geçiriyordu. Annesi, bütün cesaretine karşın ne de olsa bir çocuk gözüyle bakılması gereken, belki Gregor'a hizmet gibi çetin bir ödevi aslın-

da çocuksu bir düşüncesizlikten üstlenen kız kardeşine kıyasla, her şeyi çok daha iyi anlardı kuşkusuz.

Gregor'un, annesini görme isteği çok geçmeden gerçekleşti. Gün içinde Gregor, anne ve babasını düşünerek, pencerede görünmek istemiyordu; ancak birkaç metre-karelik döşeme üzerinde sağa sola pek sürünemiyor, kı-mıldamadan öylece yatıp kalmaya gece vakti bile zor kat-lanıyordu. Çok geçmeden yemek yemekten de en ufak bir zevk almamaya başlamıştı. Oyalanmak için duvar ve tavanda, ordan oraya tırmanıp gezinmek gibi bir alışkan-lık edinmişti. Özellikle tavandan sarkmak çok hoşuna gidiyordu. Döşeme üzerinde yatmaktan farklı bir şeydi bu. Tavanda daha rahat ve özgür soluyabiliyor, hafif bir titreme vücudunu sarıyordu. Tavanda bulunduğu sırada mutluluktan adeta sarhoşa dönen Gregor, kendini bırakıp yere düşmüş ve buna kendisi de şaşırmişti. Artık vü-cudunu eskisine oranla çok iyi denetim altında tutabili-yordu. Sert bir düşüşte bile hiçbir yeri yaralanmıyordu.

Kız kardeşine gelince, Gregor'un oyalanmak için başvurduğu bu yeni uğraşı hemen fark etmişti; çünkü Gregor sağda solda sürünüp dururken gövdesi yapış-kan izler bırakıyordu. Sürünme işini Gregor için elden geldiğince kolaylaştırmak isteyen kız kardeşi, bunu en-gelleyen eşyaları, yani en başta dolap ile yazı masasını, ortadan kaldırmayı kafasına koymuştu. Ama bunu tek başına yapabilecek durumda değildi, babasından yardım istemeyi de göze alamıyordu, hizmetçinin ise yardıma gelmeyeceği kesindi; çünkü evden ayrılıp gitmiş eski hizmetçinin yerini alan ve yılmadan işini gören yaklaşık

on altı yaşındaki bu kız, mutfak kapısını sürekli kilitli tutup, onu ancak özel çağrılar üzerine açmak için aileden izin koparmıştı. Böylece kız kardeşinin, babasının evde olmadığı bir zamanı kollayarak annesinden yardım istemekten başka çaresi kalmamıştı. Anne büyük bir sevinçle çılgınlık atarak çıkıp geldi ama Gregor'un kapısının önünde birden sustu. Doğal olarak kız kardeşi odaya girip her şeyin yerli yerinde olup olmadığına baktı; ancak daha sonra annesinin içeri girmesine izin verdi.

Gregor, yatak çarşafını daha da aşağılara çekmişti ve doğrusu şimdi çarşaf bütünüyle gelişigüzel kanep üzerine atılmış izlenimini uyandırıyor. Ama Gregor, bu kez çarşafın altından çevreyi kolaçan etmeye kalkmadı; annesini henüz bu ilk defasında görmekten alıkoydu kendini, sonunda onun gelmiş olmasına sevinmekle yetindi. "Gel, gel! Ortalarda görünmüyor!" dediğini işitti kız kardeşinin; kız kardeşi, herhalde annesini elinden tutmuş odadan içeri sokuyordu. Derken Gregor, iki güçsüz kadının, ne de olsa ağır eski dolabı yerinden oynattıklarını, kendisini fazla zorlamasından korkan annesinin uyarılarına aldırmayan kız kardeşinin, işin büyük bölümünü üzerine almak istediğini duydu.

Bu iş pek uzun sürdü. Yaklaşık on beş dakikalık bir uğraştan sonra annesi, en iyisinin dolabı odada bırakmak olduğunu söyledi; çünkü birincisi babası eve gelmeden işi bitiremeyecekler ve dolabı odanın ortasında bırakırlarsa Gregor'un gelip geçeceği bütün yolu tıkayacaklardı, ikincisi bu eşyaları odadan uzaklaştırmakla Gregor'un hoşuna gidecek bir şey yapacakları hiç de ke-

sin değildi. Hatta tersi söz konusuydu bunun; boş duvarın manzarası adeta yüreğini sızlatıyordu; aynı duyguyu neden Gregor da duymasındı, nihayet odadaki eşyalara uzun süredir alışmıştı, boş odada kendini tamamen yalnız hissedecekti. “Öyle olmayacak mı?” diye sordu annesi kısık bir sesle, konuşmasına son verirken. Nerede olduğunu kestiremediği Gregor’un, sesinin tonunu bile işitmesini önlemek ister gibi neredeyse fısıltıyla konuşuyordu; çünkü Gregor’un konuşulan sözleri anladığından emindi. “Öyle değil mi? Eşyaları odadan uzaklaştırmakla adeta iyileşmesinden büsbütün umudu kestiğimizi ve hoyrat davranıp onu kendi başına bıraktığımızı Gregor’a göstermiş olmayacak mıyız? Sanırım en iyisi odaya hiç dokunmayıp nasılsa öyle bırakmak; ilerde yine aramıza döndüğünde Gregor hiçbir şeyin değişmediğini görür ve aradan geçen zamanı daha kolay unuttur.”

Annesinin bu sözlerini işiten Gregor, insanlarla eskisi gibi dolaysız konuşamamasının, aile içinde sürdürdüğü tekdüze yaşayışla birleşerek son iki ay içerisinde aklını başından aldığını anladı; çünkü odasının boşaltılmasını, doğrusu ciddi olarak isteyebilmesini başka türlü açıklamıyordu.

Miras kalmış bu eşyalarla rahat bir şekilde döşenmiş odasını, kuşkusuz içerisinde sağa sola sürünebileceği ama öte yandan insan geçmişini büsbütün unutacağı bir ine çevirmek hevesine mi kapılmıştı gerçekten? Çünkü daha şimdiden bu geçmişi unutmak üzereydi ve hanidir işitmediği annesinin sesi onu sarsarak uyandırmıştı. Hayır, hiçbir şey odadan uzaklaştırılmamalı, her şey eski

yerinde kalmalıydı. Eşyaların olumlu etkileri vardı durumu üzerinde, bu etkilerden yoksun kalamazdı. Eşyalar o saçma sapan sağa sola sürünmelerini engellerse bu kendisi için bir zarar değil, tersine büyük bir avantajdı.

Ama ne yazık ki kız kardeşi bu konuda başka türlü düşünüyordu. Anne ve babasının karşısına Gregor'la ilgili sorunlar üzerinde konuşulurken büyük bir otorite gibi çıkmayı alışkanlık haline getirmişti ki bunda da pek haksız sayılmazdı. Annesinin önerisinin aksine, kız kardeşinin ilk planda olduğu gibi yalnız dolap ile yazı masasının değil, kalması zorunlu kanepenin dışında bütün aşıyaların odadan çıkarılması konusunda direktmesi için yeterli bir neden oluşturdu. Kuşkusuz bu, yalnızca çocuksu bir inat ya da son zamanlarda güçbela kazandığı, bu iş için yaratılmış olduğu yolundaki beklenmeyen bir kendine güven duygusu da değildi; gerçekten sürünme işi için Gregor'a çok yer gerektiğini, görebildiği kadarıyla odadaki eşyaların Gregor tarafından hiç kullanılmadığını saptamıştı. Ama belki, yaşıtı kızlarda rastlanıp her fırsatta kendisine doyum sağlamaya çalışan bir romantizm de burada bir rol oynuyordu ve Grete, söz konusu romantizmin çekiciliğine kapılarak Gregor'un durumunu gerçektekenden daha korkunç göstermek, böylece kendisine şimdiye kadar olduğundan daha çok hizmet etme olanağına kavuşmak istiyordu. Çünkü Gregor'la boş duvarlardan başka hiçbir şeyin olmayacağı bir odaya Grete dışında kimse adım atmayı göze alamayacaktı.

Böylece annesinin sözünü dinlemeyen Grete, karından vazgeçmedi, odada oldukça tedirgin bir biçimde

duran ve kararsız görünen annesi de sonunda sustu ve dolabın dışarı çıkarılmasında gücü yettiği kadar yardım etti. Eh, gerekirse dolaptan vazgeçebilirdi Gregor ama masa da dahil diğer eşyalar odada kalmalıydı. Annesi ve kız kardeşi oflaya poflaya sürükleyip götürdükleri dolapla dışarı çıkar çıkmaz, hemen kanepenin altından dikkatle ve elden geldiğince saygılı bir şekilde başını uzattı; nasıl müdahale edip masayı odada bıraktırabileceğini anlamak istedi. Ama şansızlık sonucu, ilk olarak odaya annesi dönüp geldi; bitişik odada dolabı tek başına tutan kız kardeşi Grete, onu sağa sola sallamakla meşguldu ancak doğal olarak bir türlü yerinden oynatamıyordu. Fakat annesi Gregor'un görüntüsüne alışık değildi ve göreceği manzara onu hasta edebilirdi. Gregor ürkmüş bir halde geri geri kanepenin diğer ucuna kadar çekildi; ama kanepenin önünden sarkan çarşafın hafifçe oynamasını önleyecek vakti bulamamıştı. Bu kadarı annesinin dikkatini çekmeye yetmişti. Annesi bocaladı ansızın, bir an sessizce durdu, sonra dönüp Grete'nin yanına gitti.

Her ne kadar Gregor ortada olağanüstü bir şey olmadığı, yalnız birkaç eşyanın yerinin değiştirildiğini ikide bir içinden geçiriyorsa da az sonra kendi kendine itiraf ettiği gibi, annesiyle kız kardeşinin gidip gelmeleri, birbirlerine küçük çapta seslenişleri, eşyaların döşeme üzerinde sürtünmeleri dört bir yandan katkılarla güçlenen bir büyük karmaşa etkisi yapıyordu üzerinde. Başını ve ayaklarını istediği kadar vücuduna yapıştırsın, karnı istediği kadar döşemeye bastırsın, bu duruma uzun süre katlanamayacağını kendi kendine söylemekten ka-

çınamadı. Derken odası boşalmaya başlamıştı; sevdiği ne varsa alıp götürüyorlardı; kıl testeresi ve diğer aletlerin bulunduğu sandığı dışarı çıkarmışlardı; yere sımsıkı gömülmüş duran ve ticaret akademisi öğrencisi, ortaokul öğrencisi, hatta ilkokul öğrencisi iken başında oturup ödevler yaptığı masayı yerinden oynatmaya uğraşıyorlardı şimdi de. Annesiyle kız kardeşinin ne ölçüde iyi niyet sahibi olduklarını tartışmaya gerçekten vakit yoktu artık; zaten onların odada bulunduklarını bile neredeyse unutmuştu; çünkü yorgunluktan daha sessiz çalışmaya başlamışlardı, yalnızca döşeme üzerine basan ayaklarının ağır ve hantal sesi iştiliyordu.

Bu yüzden Gregor, fırlayıp çıktı ortaya; o sırada annesiyle kız kardeşi biraz soluk almak için bitişik odada yazı masasına yaslanmış duruyorlardı. İlk önce neyi kurtarması gerektiğini bilmiyordu Gregor, ansızın gözü çıplak duvarda asılı kürklere bürünmüş kadın resmine ilişti; hemen tırmanıp duvara çıktı, vücudunu çerçevenin camına bastırdı; cam sımsıkı yapıştı vücuduna ve sıcak karnına iyi geldi. Şimdi vücudunun bütünüyle örttüğü bu resmi kimse elinden alamayacaktı. Kadınların odaya dönüşlerini izlemek için başını salonun kapısına çevirdi.

Dinlenmeyi fazla uzatmayan kadınlar geri dönerek odaya doğru gelmekteydiler. Grete annesinin beline kolunu dolamış, neredeyse onu taşıyor gibiydi. “Peki şimdi ne alalım odadan?” dedi Grete ve bakışlarını odada gezdirdi. Tam o anda duvardaki Gregor’la göz göze geldi. Annesinin odada bulunması nedeniyle serinkanlılığını korumaya çalışan Grete, çevresine bakınmaktan alıkoy-

mak üzere, yüzünü annesine doğru eğdi, sesi titreyerek ve pek düşünmeden “Gel gidip biraz daha oturalım salonda, ne dersin?” dedi.

Kız kardeşinin niyetini açıkça anlamıştı Gregor; önce annesinin güvenliğini sağlayacak daha sonra da geri gelerek onu duvardan kovalayarak indirecekti. Öyle ya ne de olsa bunu deneyebilirdi. Gregor, resme sıkıca yapıştı; onu vermeyecekti. Resmi vermektense, sıçrayıp Grete’nin suratına atlamayı tercih ederdi. Fakat Grete’nin sözleri annesini tedirginliğe sürüklemişti. Kadın birden kenara doğru çekildi, çiçekli duvar kağıdının üzerindeki kocaman kahverengi lekeye ilişti gözü, gördüğü şeyin ne olduğunun bilincine varmaksızın, hırıltılı bir sesle bağırıp çağırarak, gördüğü şeyin Gregor olduğunu haykırdı. “Aman Tanrım! Aman Tanrım!” diye bağırırken, tüm umudunu yitirmiş gibi kollarını açarak kanepenin üzerine yığıldı ve öylece kımıldamadan kaldı. Kız kardeşi, “Görürsün sen, Gregor.” dedi yumruğunu havaya kaldırıp gözlerini Gregor’a dikerek.

Dönüşümünden bugüne kadar kız kardeşinin Gregor’a direk söylediği ilk sözlerdi bunlar. Bayılan annesini kendine getirmek için yan odaya esans almaya gitti hızlı adımlarla. Gregor da annesine yardım etmek istiyordu, resmin kurtarılmasına nasıl olsa daha vakit vardı ama sımsıkı yapıştığı camdan ancak güç kullanarak ayrılabilmişti.

Eski zamanlardaki gibi kız kardeşine akıl vererek yardımda bulunabilecekmiş gibi o da salona yöneldi; ama

kız kardeşi çeşitli şişecikleri karıştırıp gereken esansı bulmaya çalışırken, arkasında dikilip beklemekten başka bir şey yapamadı. Kız kardeşi arkasına dönüp Gregor’u görünce korktu; şişelerden biri yere düşüp parçalandı. Bir cam kırığı Gregor’un yüzünü yaraladı, etrafını keskin bir koku sardı. Bunun zerine Grete, daha fazla oyalanmaksızın, taşıyabildiğı kadar çok şişeciğı alıp annesinin yanına koştu, kapıyı ayağıyla itip arkasından kapadı. Böylece Gregor, belki kendisi yüzünden ölümle burun buruna gelen annesinden ayrılmıştı. Annesinin yanında kalması gereken kız kardeşini ürkütüp odadan kaçırmayı istemiyorsa kapıyı aamazdı; beklemekten başka yapacağı bir şey yoktu. Kendi kendini suçlayarak tasalı bir şekilde sürünmeye başladı; duvarlar, mobilyalar ve tavan üzerinde dolaştı ve sonunda bütün odanın, çevresinde döndüğünü hisseder hissetmez, umutsuzlukla büyük masanın üzerine yığılıp kaldı.

Kısa bir süre geçmişti; Gregor bitkin bir şekilde uzanmış yatıyor, etrafta sessizlik hüküm sürüyordu; belki de iyiye işaretti bu sessizlik. Derken kapının zili çaldı. Hizmetçi kız kendini mutfağı kilitlemiş olduğundan, çaresiz kız kardeşi Grete gidip açtı kapıyı. Gelen babasıydı.

“Ne oldu, ne var?” diye sordu. Grete’nin görünüşü anlaşılan her şeyi açığı vurmıştı. Kız kardeşi boğuk bir sesle cevap verdi, herhalde yüzünü babasının göğsüne bastırmıştı: “Annem bayıldı ama şimdi daha iyi; Gregor ortaya çıktı da.” “Bekliyordum zaten.” dedi babası, “Size de söyleyip durdum, ama kadınlara laf anlatmak zor.”

Gregor, kız kardeşinin açıklamasını yanlış anlayan babasının, Gregor'un şiddet uygulamak gibi bir suç işlediği fikrine kapıldığını anlamıştı. Bu yüzden Gregor'un şimdi babasını yatıştırmaya çalışması gerekiyordu; çünkü ona durumu açıklayacak ne vakti ne olanağı vardı. Bu yüzden, odasının kapısına doğru koştu ve vücudunu kapıya bastırdı; böylece babası, holden salona adım atar atmaz onu görecek ve odasına dönme konusunda alabildiğine içten bir niyet beslediğini, kendisini itip sürerek odasına tıkmanın gereksiz olduğunu, bu işin yalnızca kapının açılmasına baktığını, kapı açılır açılmaz ortadan kaybolacağını hemen anlayacaktı.

Ancak babası, böylesi incelikleri algılayacak bir ruh hali içinde değildi. Daha salona girer girmez, bir yandan öfkeli bir yandan da memnun bir ses tonuyla "Bak sen!" diye bağırdı. Gregor, başını kapıdan çekerek babasına doğru kaldırdı. Babasını şimdi orada dikilmiş haliyle gerçekten hiç tasarlamamıştı; doğru, son zamanlar sağda solda sürünüp dolaşmalarından ötürü vakit bulup eskisi gibi evde olup bitenlerle ilgilenememişti; aslında değişik durumlarla karşılaşmaya hazırlıklı olması gerekiyordu. Ama yine de karşısındaki bu kişi babası mıydı?

Eskiden bir iş seyahatinden dönen Gregor'u, üzerinde robdöşambri koltukta karşılayan, doğrulup kalkmaya takatı olmayıp yalnızca kollarını havaya kaldırarak döndüğüne sevindiğini belli eden, yılın birkaç pazarıyla büyük bayramlarda hep beraber yaptıkları gezilerde zaten yavaş yürüyen Gregor'la annesinin arasında, onlardan daha yavaş bir tempoyla, eski paltosuna sarılmış, basto-

nunu hep sakınarak yere bastırıp ilerlemeye çalışan ve bir şey söylemek istedi mi neredeyse olduğu yerde durup yanındakileri çevresine toplayan adam mıydı bu? Oysa şimdi dimdik karşısında duruyordu. Tıpkı banka çalışanları gibi, vücudunu sımsıkı saran, düğmeleri yaldızlı lacivert bir üniforma giymişti. Ceketinin kaba dik yakasının üstünden kocaman katmerli çenesi sarkıyor, fırça gibi kaşların altında kara gözleri zinde ve uyanık bakıp duruyordu. Normalde her zaman dağınık olan ak saçları, tepede alabildiğine özenle iki yana ayrılmış, yukardan aşağı taranmıştı. Yaldızlı harflerle belki bir bankanın isminin baş harfleri işlenmiş kasketini, bütün odayı dolaşan bir yay çizdirerek kanepenin üzerine attı ve üniformasının eteklerini geriye doğru iterek, elleri pantolonunun ceplerinde, kaşlarını çatıp Gregor'un üzerine yürüdü. Galiba ne yapacağını kendisi de bilmiyordu ama ayaklarını alabildiğine havaya kaldırdı ve Gregor, çizme topuklarının devasa büyüklüğüne şaşkınlıkla bakakaldı.

Gregor bu şaşkınlıktan hızla sıyrıldı; çünkü yeni yaşamının daha ilk gününden bu yana babasının, kendisine karşı sadece sert davranılması gerektiği görüşünü savunduğunu biliyordu. Dolayısıyla, babasının önünden yürümeye başladı; babası durunca kendisi de duruyor, babası kımıldar kımıldamaz kendisi de aceleyle ileri atılıyordu. Böylece defalarca odayı döndüler, ama öyle fazla önem taşıyan bir olay yaşanmadı; hatta tempodaki yavaşlıktan ötürü yapılan şey bir kovalamaca izlenimini uyandırmaktan uzaktı. Bu yüzden, Gregor da şimdilik döşemenin üzerinden ayrılmadı; ayrıca babasının kaçıp

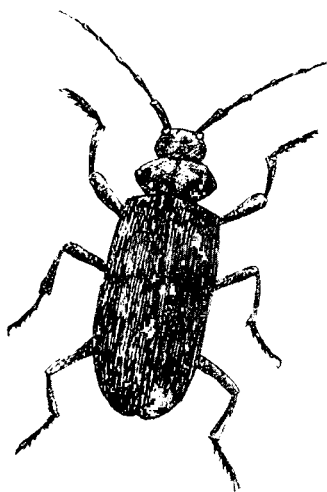
duvarlara ya da tavana sığınmasını hoş karşılamayacağından emindi. Ancak, yaşanan bu duruma uzun süre dayanamayacağını kendi kendine itiraf etmeden duramadı; çünkü babasının attığı bir adıma karşılık onun, sayılamayacak kadar çok hareket yapması gerekiyordu. Nefes darlığı şimdiden kendini belli etmeye başlamıştı, zaten eskiden de ciğerleri için öyle pek güvenilir ve sağlıklı olduğu söylenemezdi.

Söz konusu koşu için tüm gücünü toparlamaya çalışmaktan serseme dönmüş ve gözlerini daha fazla açık tutamaz hâle gelmişti. Bu nedenle rastgele yalpalamaya başlamıştı ve koşup kaçmaktan başka bir kurtuluş şansını aklına getirmiyordu. Titiz bir oymacılığın eseri olan mobilyaların sivri uçlu köşeleri bir engel oluşturmasına karşın, duvarlara sığınabileceğini unutmuştu.

Tam o sırada onu sıyrıp geçerek bir şey yanı başına düştü ve onun önünde yuvarlanmaya başladı. Bu bir elmaydı ve hemen bunu bir başkası izledi. Gregor korkudan olduğu yerde donakaldı. Bundan sonra koşmasının anlamı yoktu; çünkü babası onu elmayla bombardıman etmeyi kafasına koymuştu. Büfenin üzerindeki meyvelikten aldığı elmalarla ceplerini doldurmuş, şimdilik pek nişan almaksızın onu elma yağmuruna tutuyordu. Kırmızı küçük elmalar sanki elektriklenmiş gibi döşemenin üzerinde sağa sola yuvarlanıyor ve birbirlerine çarpıyorlardı. Bir elma yavaşça Gregor'un sırtını sıyrıp geçti ancak herhangi bir zarar vermeden yere düştü. Ancak hemen ardından fırlatılan ikinci bir elma adeta içine işledi Gregor'un; hiç beklemediği inanılmaz ağrı sanki

yer değiştirirse kaybolup gidecekmiş gibi, ileriye doğru sürüklenmek istedi; ama kendini adeta yere çivilenmiş hissederek, duyuları tam bir karmaşa içinde, döşemenin üzerine yığıldı. Ancak son andaki bir bakışla, oda kapısının ansızın açıldığını ve haykırıp duran kız kardeşinin n sıra annesinin, üzerinde bir bluz olduğu halde (nk kız kardeşi, annesi bayıldığında nefes almasını kolaylaştırmak için onu soymuştu.) içeri doğru seğirttiğini, ama ardından babasına doğru koştuğunu, kuşakları çözülmüş etekliklerin yolda belinden kayıp yere düştüğünü, annesinin eteklikler üzerinden sendeleyerek babasının kollarına atıldığını, onu kucaklayıp onunla tek vücut oluşturduğunu (Ne var ki Gregor görme yetisini iyiden iyiye kaybetmeye başlamıştı.), ellerini babasının boynuna dolayarak, Gregor'un hayatını bağışlaması için yalvardığını gördü.

III. BÖLÜM

Gregor'un, bir aydan fazla süredir vücudunda taşıdığı ağır yara (Kimse almaya cesaret edemediğinden, elma gözle görülebilir bir hatıra gibi etin içinde gömülüp kalmıştı.) şu andaki tiksinti veren o üzücü görünümüne karşın, babasına bile, Gregor'un, insanın düşmanca davranmak yerine aile yükümlülüğünün kuralları gereği ona karşı sabırlı olunması gerektiğini ve nihayet ailenin bir üyesi olduğunu hatırlatmıştı. Gregor'a karşı duyulan nefreti içe gömüp ona hoşgörülle, yalnızca hoşgörülle davranmak gerekiyordu.

Gregor, hareket yeteneğini aldığı yara nedeniyle belki de geri dönülemeyecek şekilde kaybetmiş ve halen odasının bir başından diğer başına geçerken yaşlı ve sakat biri gibi dakikalara ihtiyaç duyuyor olsa da (Yükseklere, sağa sola tırmanmak şöyle dursun.) durumundaki bu kötüleşmeye karşın kazandığı bir şey vardı. Kazandığı bu şey kaybettiğinin yerini fazlasıyla dolduruyordu: Her gün akşam saatlerine doğru, daha önceden hep bir iki saat dikkatle gözlemlediği salonun kapısı açılıyor, böylece ailenin oturduğu yerden seçilemeyecek kadar karanlıkta kalan Gregor, bütün aileyi aydınlık masanın başında otururken görebiliyor ve konuşmaları bir bakıma ailenin izniyle, yani eskisinden bambaşka şekilde dinleyebiliyordu.

Hiç kuşku yok ki bu konuşmalar, Gregor'un iş seyahatleri sırasında kaldığı o küçük otellerin nemli, daracık odalarında, kendisini yorgun argın yorganlar içerisine attığı geceler, hep büyük bir özlemle anımsadığı eski günlerin canlı söyleşileri değildi. Şimdi her şey sessiz sedasız geçip gidiyordu. Babası akşam yemeğini yedikten hemen sonra oturduğu koltukta uykuya dalıyor, kız kardeşiyle annesi karşılıklı olarak birbirlerini ses çıkarmamaları için uyarıyorlar, annesi ışığın iyice altına sokularak bir konfeksiyon mağazası için güzel güzel çamaşırlar dikeyor, şimdi bir tezgâhtarlık işi bulan kız kardeşi, daha ilerde iyi bir işe geçebilmek umuduyla stenografi ve Fransızca çalışıyordu.

Bazen babası ansızın uyanıyor, uyuduğunu fark etmemiş gibi karısına "Bugün yine ne vakte kadar çalışacaksın bakalım?" diyor, annesiyle birbirlerine yorgun gülümsüyorlar, derken babası yeniden uykuya dalıyordu.

Babası kendine has bir inatçılıkla evde bile müstahdem üniformasını üzerinden çıkarmaya yanaşmıyor, robdöşambri boşuna askıda asılı dururken, o sanki her an işe gitmeye hazır ve evde bile amirinin direktiflerini bekliyormuşcasına köşesinde uyukluyordu. Bunun sonucunda, zaten yeni sayılamayacak üniforma, annesiyle kız kardeşinin tüm titizliklerine karşın temizliğini kaybetmişti. Gregor çoğu zaman bütün gece, yaşlı babasının kendisini içinde oldukça rahatsız hissettiği ama o durumdayken bile mışıl mışıl uyuduğu, her fırsatta temizlenen yaldızlı düğmeleri hep ıslıl ıslıl parlayan giysiden gözlerini alamıyordu.

Saat onu gösterdiğinde, babasına yavaşça seslenen annesi, onu ikna edip yatağa yatırmaya uğraşıyordu; çünkü buradakine doğru dürüst bir uyku denemezdi, oysa sabah saat altıda işe tekrar başlayacak olan babasının, iyi bir uykuya ihtiyacı olacaktı. Fakat babası bankada müstahdem görevlisi olarak çalışmaya başladığından beri davranışlarında ortaya çıkan bir dik başlılıkla koltukta daha fazla kalmak için diretiyor; üstelik bu sırada da hep uyuyordu ve o zaman evdekiler koltuktan kalkıp yatağa uzanması için kendisini razı etmeye çalışırken akla kararı seçiyorlardı.

Kız kardeşi, babasını kollarından çeken annesine yardım etmek için ödevini yarım bırakıyordu ama babası nerdeyse bir çeyrek saat hep hayır anlamında başını sallıyor, gözlerini kapalı tutup yerinden kımlıdamıyordu. Tüm bu çabalar onun koltuğa daha fazla gömülmesine neden oluyordu. Ancak iki kadın, onu koltuk altlarından kavrayınca babası gözlerini açıyor, sırayla bir annesine, bir kız kardeşine bakarak “Bu da yaşamak işte! Bu yaşa gel rahat yüzü görme.” diyordu. Derken iki kadına dayanarak sanki kendi kendisi için ağır bir yükmüş gibi ağırdan alarak kalkıyor, onlar tarafından kapıya kadar götürülmesine rıza gösteriyor, burada onları bir el işaretiyle uzaklaştırıp bundan böyle yalnız başına ilerlemeye çalışıyor, bu sırada annesi elindeki dikişi, kız kardeşi elindeki kalemi hızla bir kenara bırakarak yine babasına yardım için arkasından koşuyorlardı.

Çalışmaktan yorulan ve bitkin düşen bu ailede kimin Gregor’la gerektiğinden çok ilgilenecek vakti vardı ki?

Evin bütçesi gün geçtikçe azalmış, hizmetçi kıza mecburen yol verilmişti. Evin ağır işlerini görmek üzere sabahları ve akşamları iri yarı bir hizmetçi eve uğruyor, geri kalan işleri ise, dikiş işlerinin yanı sıra annesi yapıyordu. Gregor'un akşam satış fiyatları üzerinde konuşulurken duyabildiği kadarıyla, eskiden annesi ve kız kardeşinin eğlencelerde ve kutlamalarda takıp takıştırdığı çeşitli takıların da satıldığı oluyordu. Ama en büyük yakınma Gregor'la ilgiliydi; içinde bulundukları koşullara göre kendileri için fazlasıyla büyük olan bu evden, Gregor'u bir başka yere nasıl taşıyacaklarını bilemediklerinden, çıkamıyorlardı. Fakat taşınma işini engelleyen tek şeyin kendisi olmadığını seziyordu Gregor. İsteselerdi, onu hava delikleri açılmış bir sandığın içine koyup kolayca taşıyabilirlerdi. Ailesinin taşınmasını engelleyen asıl neden kendilerini kaptırdıkları derin umutsuzluk ve bütün akraba, tanıdık çevresinde kimsenin başına gelmeyen bir felakete uğradıklarına inanmalarıydı.

Dünyanın, yoksul kişilerden istediği ne varsa onlar hepsini harfiyen yerine getiriyorlardı. Babası bankada çalışan küçük memurların kahvaltılarını dışardan alıp getiriyor, annesi kendini tüketerek başkalarının çamaşırlarını dikiyor, kız kardeşi ise müşterilerin isteklerine göre tezgâhın arkasında koşturuyordu ama ailenin gücü daha fazlasına da yetmiyordu artık.

Diğer yandan annesiyle kız kardeşi, babasını yatmaya razı ettikten sonra geri dönüyor, ellerindeki işleri bırakıp, birbirlerinin dizinin dibine oturuyorlar, derken annesi Gregor'un odasını göstererek: "Şu kapıyı kapar mısın,

Grete!" diyordu. Bunun üzerine Gregor yine karanlıkta kalıyor; ya odadaki iki kadının gözyaşları birbirine karışıyor ya da donuk bakışlarla önlerindeki masaya bakıp duruyorlardı. Bu olay Gregor'un sırtındaki yaranın sanki yeni açılmış gibi sızlamasına neden oluyordu.

Gregor, gecelerini ve günlerini neredeyse tümüyle uykusuz geçiriyordu. Ara sıra kapı tekrar açıldığında aile işlerini eskiden olduğu gibi yeniden eline almayı düşünüyordu. Kafasında uzun bir aradan sonra patron ve müdür, yardımcılar, çıraklar, biraz akıldan yoksun odacı, başka mağazalarda çalışan birkaç arkadaş, taşrada bir otelde odacılık yapan bir kız, bir anlık kaçamak anı, bir şapka dükkânında çalışan ve Gregor'un ciddi anlamda ilgilendiği ama fazlasıyla yavaş davrandığı kasiyer kız canlanıyordu. Tümü birden yabancıların ya da çoktandır unutulmuş olanların arasına karışıyordu ama ona ve ailesine yardım edecekleri yerde, hiçbirine erişilemiyordu ve Gregor bunların zihninde kaybolup gitmesine seviniyordu. Ama neden sonra bir an geliyor, ailesiyle ilgilenmek için hiçbir istek duymuyordu. Kendisinin ihtiyacı olan bakımı göstermediklerinden içi onlara karşı öfkeyle doluyor ve canının hangi yiyeceği çektiğini bilmemesine rağmen, karnı acıkmasa bile yiyeceklerin saklandığı yere nasıl ulaşacağına dair kafasında planlar kuruyordu. Panyına düşeni toplayıp almak istiyordu buradan.

Artık kız kardeşi, mağazaya gitmeden önce Gregor'un hoşlanıp hoşlanmayacağına dikkat etmeden çabucak onun odasına ayağıyla gelişigüzel bir yiyeceği sürüklüyor, akşamları da şöyle kıyısından tadına mı bakılmış

yoksa birçok seferinde olduğu gibi hiç dokunulmadan bırakılmış mı hiç dikkat etmeden tabağı süpürgenin ucuyla çekip dışarı alıyordu. Sadece akşamları uğradığı odanın temizliğini ise öylesine hızlı yapıyordu ki bundan daha hızlısı yapılamazdı adeta.

Duvarlar pislik içinde kalmış, sağda solda öbek öbek toz ve kırıntılar görünüyordu. Gregor, ilk zamanlar kız kardeşi geldiğinde, ona bir bakıma sitem ettiğini anlabilmek için, odanın en pis köşesine gidip bekliyordu. Fakat bu gittiği yerde haftalarca da kalsa kız kardeşini bununla yola getiremezdi. Ortadaki pisliği onun gibi kız kardeşi de görebiliyordu ama bu pisliğe dokunmama-yı aklına koymuştu bir kere. Bununla beraber, aslında bütün aileyi etkisi altına almış yepyeni bir duyarlılıkla, Gregor'un odasının toplanmasını başka kimseye bırakmamaya çalışıyordu.

Bir kez annesi Gregor'un odasını temizlemeye kalkmış ancak birkaç kova su kullandıktan sonra bu işi yapabilmişti. Fakat rutubetten dolayı hasta olan Gregor, kanepenin üzerinde hareketsiz küskün bir durumda yatmış, bunun cezasını yine annesi çekmişti; çünkü akşam kız kardeşi eve gelince Gregor'un odasındaki değişikliği görmüş, büyük bir alınganlıkla oturma odasına koşmuş, annesinin özür dilercesine ellerini yukarı kaldırmasına aldırış etmeden hıçkırarak ağlamaya başlamıştı.

Annesiyle babası -babası tabii korkuyla fırlamıştı kol-tuğundan- ilk önce şaşkın ve çaresiz kızlarına bakakalmışlardı, sonra baba sağında duran ve Gregor'un odası-

nın temizlenmesini kızına bırakmayan annesine kızmış, solunda duran kızına ise Gregor'un odasını bundan böyle temizlemeyi yasaklamıştı. Bu sırada annesi, sinir krizi geçirir gibi olan babayı yatak odasına götürmeye çalışıyordu, kız kardeşi ise sarsıla sarsıla hıçkırarak ağlıyor, yumruklarıyla masaya vuruyordu. Gregor'a gelince, kimse kapıyı kapayıp onu bu manzaradan ve gürültüden korumadığı için öfkelenmiş, ıslıksı sesler çıkarmaya başlamıştı.

Ama mesleği yüzünden bitkin düşen kız kardeşi bıkkıp, eskisi gibi Gregor'la ilgilenmeye yanaşmasa bile, annesinin onun yerini alması gerekmezdi, Gregor ihmal edilmiş sayılmazdı; çünkü artık ev hizmetlerine bakan bir kadın vardı evde.

Güçlü yapısı, sağlam vücudu sayesinde uzun yıllar en kötü işlerin bile üstesinden gelebilmiş bu yaşlı dul kadının Gregor'dan çekindiği de yoktu. Bir gün, merak ettiğinden değil, Gregor'un odasının kapısını tesadüfen açmış, Gregor'un düpedüz şaşırdığını ve kendisine zarar veren, kovalayan biri olmamasına rağmen sağa sola koşuşturmaya başladığını görünce, ellerini kucağına sokarak hayretle orada kalakalmıştı.

O günden sonra sabah ve akşam bir ara kapıyı açıp Gregor'a bakmaktan kendisini alamıyordu. Hatta ilk başlarda ona seslenerek yanına gelmesini istiyordu. Kendince sevimli olduğunu düşündüğü sözlerle "Gelsene buraya bakayım, seni yaşlı bokböceği seni!", "Şu koca bokböceğine de bakın hele!" diye sesleniyordu. Gregor

kapı sanki hiç açılmamış gibi yerinden kımıldamıyor, kadının çağrılarına yanıt bile vermiyordu. Bu yaşlı hizmetçi kadına kafasına estiğinde kendisini rahatsız edeceğine, odasını hergün temizlemesini tembihleselerdi ya!

Belki yaklaşan baharın gelişini müjdeleyen şiddetli bir yağmurun camlara çarptığı bir sabah, hizmetçi yine anlamsız sözlerle ona seslenmeye kalkınca, Gregor öyle sinirlendi ki sanki saldıracakmış gibi ama yavaş ve güçsüz bir şekilde kadına doğru döndü. Fakat hiçbir korkuya kapılmayan kadın, kapının yakınlarındaki bir sandalyeyi tutup havaya kaldırdı sadece ve iyice açtığı ağzıyla orada dururken niyeti açıkça belliydi: Elindeki sandalye Gregor'un sırtına indiği zaman ağzını kapayacaktı. Gregor tekrar arkasını döndüğünde o da sandalyeyi serinkanlılıkla köşedeki yerine bıraktı.

Gregor artık neredeyse hiçbir şey yemiyordu. Kendisi için bırakılan yemeğin yanından geçerken oyun olsun diye bir lokma ısıtıyor, onu da saatlerce ağzında tutuyor, sonra da çoğu zaman geri tükürüyordu.

İlk zamanlar odasının durumuna çok üzüldüğü için yemek yiyemediğini düşündü; oysa durum böyle değildi çünkü odasındaki bu değişikliklere çabucak alışmıştı. Evde başka yere konulmayıp kendi odasına doldurulan ıvır zıvırı kanıksamıştı. Evin bir odası, üç erkeğe kiraya verildiğinden bu tür eşyalar çok oluyordu. Kiracıları olan bu üç ağırbaşlı adam -Gregor'un bir defasında kapı aralığından görebildiği kadarıyla, üçünün de gür sakallı vardı- sadece kendi odalarında değil, bütün evde ama

özellikle mutfakta her şeyin düzen içinde ve yerli yerinde olmasına çok dikkat ediyorlar, işe yaramayan, ortalıkta gereksiz olarak pis duran şeylere ise asla katlanamıyorlardı. Üstelik ihtiyaç duydukları mobilyaların çoğunu yanlarında getirmişlerdi. Bu yüzden satıldığında para etmeyecek olan ama atmaya da kıyılamayan bir sürü eşya gerekliliğini yitirmişti; dolayısıyla, hepsi de Gregor'un odasına yığılıyordu. Mutfaktaki çöp kovası ile sandık da bunların arasındaydı. İşe yaramayan ne varsa hizmetçi tarafından hızla Gregor'un odasına atılıyordu; Allahtan Gregor, fırlatılan eşyayla onu tutan eli görüyordu sadece.

Belki de hizmetçi, ilk fırsatta eşyaları Gregor'un odasından geri almayı veya hepsini birden çöpe atmayı düşünüyordu. Ama nedense ilk bırakıldıkları yerde kalıyordu hepsi. Gregor şimdi bu eşyaların arasında geziyor, bunları sağa sola kaydırıyordu. Kendisine ortada sürünecek yer kalmadığından ilk başlarda ister istemez bunu yaptı fakat bir süre sonra bu işten büyük bir zevk duymaya başladı. Oysa söz konusu gezilerden sonra öyle yoruluyordu ki saatlerce yerinden kalkamıyordu.

Kıracı beyler, bazen akşam yemeklerini ortaklaşa kullanılan salonda yediklerinden bu odanın kapısı bazı akşamlar sıkıcı kapatılıyordu. Fakat Gregor için kapının açık olmasının çok da anlamı yoktu. Ne de olsa kapının açık olduğu kimi akşamlar da bu fırsattan yararlanmamış, ailesi bunun farkına bile varmadığı halde odanın en karanlık köşesinde uzanıp yatmıştı.

Hizmetçi kadın bir gün salonun kapısını azıcık aralık bırakmıştı, kiracı beyler akşam eve gelip ışığı yaktıklarında yine kapı açıktı. Kiracılar, eskiden babası, annesi ve Gregor'un hep birlikte yemek yediği masanın baş tarafına kuruldular, peçetelerini açıp çatal ve bıçaklarını ellerine aldılar. Derken elinde bir tabak etle annesi, hemen arkadan elinde tepeleme patates dolu bir çanakla kız kardeşi girdi içeriye. Yemekten yoğun bir buhar yükseliyordu. Kiracı beyler önce tadına bakmak ister gibi önlerine konulan tabakların üzerine eğildiler ve gerçekten de ortalarında oturan ve duruma bakılırsa diğer ikisinin bir otorite saydığı adam, henüz servis tabağındayken etten bir parça kesti anlaşılan etin yeterince pişip pişmediğini ve mutfağa geri gönderilmesinin gerekip gerekmediğini anlamaya çalışıyordu. Sonuçta adam etti beğendi; bu sırada merakla adamı seyreden Gregor'un annesiyle kız kardeşi, derin bir nefes alarak gülümsemeye başladılar.

Ailenin asıl üyeleri ise yemeklerini mutfakta yiyorlardı. Fakat babası mutfağa gitmeden önce salona girdi, şapkasını eline alıp eğilerek oradakileri selamlayıp, masanın etrafını şöyle bir dolandı. Kiracı baylar da hep birlikte kalkıp bir şeyler mırıldandılar. Yalnız kaldıklarında tam bir sükûnet içinde yemeklerini yemeye koyuldular. Gregor'un fazlasıyla yadırgadığı şey, yemek sırasında çıkan onca gürültü arasında hep onların yemeği öğüten dişlerinin sesini işitmekti; bununla sanki Gregor'a yemek yemek için dişlerin gerekli olduğunu, dişler olmadan en güzel çenenin bile işe yaramayacağını anlatmak ister gibiydiler. "Benim de karnım aç." dedi Gregor, mahzun bir

ifadeyle, "Ama, böyle yiyecekler için değil! Bu kiracı beyler nasıl da karınlarını doyuruyorlar! Oysa ben açlıktan ölmek üzereyim!"

Tam o akşam, uzun zamandır evde keman çalındığını duymayan Gregor, mutfaktan gelen bir keman sesi duydu. Yemeklerini yiyen kiracılardan orta boylusu bir gazete çıkarmış, diğer ikisine de gazetenin bir parçasını uzatmıştı. Hepsi birden arkalarına yaslanıp purolarını tütürerek gazete okumaya başlamışlardı.

Keman sesini duyar duymaz dinlemeye başladılar ve ayağa kalkıp parmak uçlarına basarak holün kapısına geldiler, burada birbirlerine iyice sokularak ayakta dikildiler. Kiracıların sesini, herhalde mutfaktan işitmiş olan baba seslendi: "Yoksa müzikten rahatsız mı oldunuz? Eğer öyle bir durum varsa hemen müziği durdurabilirim." "Hayır! Tam tersine!" diye cevap verdi baylardan ortada olanı, "Acaba küçük hanım bizim yanımızda çalmak istemezler mi? Ne de olsa burası çok daha rahat ve geniş." Kemanı çalan sanki kendisiymiş gibi, "A tabii" diye yanıtladı babası. Adamlar yeniden yerlerine dönüp beklemeye başladılar. Kısa bir süre sonra nota sehпасıyla babası, notalarla annesi ve kemanla kız kardeşi mutfaktan çıkıp geldiler. Kızdardeşi, acele etmeden, çalmak için hazırlanmaya başladı. Daha önce evlerine hiç kiracı almamış olan, bu nedenle kiracılara karşı nezaket gösterisini abartan anne ve babası, kendi koltuklarına oturmaya cesaret edemediler. Babası sağ elini üniformasının iki düğmesi arasındaki boşluğa sokarak kapıya dayandı ancak annesi, baylardan birinin buyur ettiği koltuğa

oturdu; koltuğu, adamın o anda rasgele koyduğu yerde bırakmış, dolayısıyla salonun bir köşesinde kalmıştı.

Kız kardeşi çalmaya başlayınca annesiyle babası kendi oldukları yerden dikkatle kızın ellerinin hareketini izlediler. Müziğin çekiciliğine kapılan Gregor, her zamankinden biraz daha fazla ileri çıkmayı göze almış, kafası neredeyse salondaydı. Evdekilere karşı takındığı dikkatli tutumuyla eskiden hep gurur duyardı; son zamanlar ise onları umursadığı yoktu ve buna da pek şaşırıyordu. Oysa asıl şimdi saklanması için daha çok nedeni vardı; çünkü odasının dört bir yanı toz toprak içindeydi, en ufak bir kımıldanısta sağa sola tozlar uçuştduğundan kendisi de tamamen tozla kaplanıyordu; sırtında ve iki yanında iplikmiş, kıllarmış, yemek artıklarıymış, ne varsa kendisiyle gittiği yere taşıyıp götürüyordu; her şeye karşı takındığı bu umursamazlığı, eskisi gibi günde birkaç kez sırtüstü yatıp halının üzerinde temizlenemeyecek kadar büyüktü. Ama yine de oturma odasının tertemiz döşemesinin üzerinde, hafifçe ileriye doğru çıkmaktan çekinmemişti.

Gerçi kendisine dikkat eden de olmamıştı. Bütün aile, çalan kemanı dinlemeye dalmıştı. Adamlar ise, ilkin elleri pantolonlarının ceplerinde, kız kardeşinin nota sehпасının hemen arkasında, bütün notaları görebilecekleri ve kız kardeşinin de kesinlikle rahatsız olabileceği kadar da yakınında durmuşlardı; çok geçmeden yarı işitilir bir sesle konuşa konuşa başlarını önlerine eğip pencereden yana çekilip burada, babanın endişeli bakışları altında oyalandılar. Tavırlarından, eğlendirici ve güzel bir ke-

man müziği dinlemeyi düşündükleri, buna karşın hayal kırıklığına uğradıkları; sanki bu gösteriden sıkıldıkları, rahatsızlıklarını sırf nezaket gereği hissettirmedikleri belliydi. Özellikle içtikleri puronun dumanını havaya savuruşlarından çok sinirli oldukları tahmin edilebilirdi. Üstelik kız kardeşi o kadar güzel çalışıyordu ki! Başını yana doğru bükmüş, bakışları yoklayarak ve kibarca nota çizgilerinin üzerinde geziniyordu. Gregor biraz daha öne doğru sürünerek ilerledi, kız kardeşiyle göz göze gelebilmek umuduyla başını iyice yere yapıştırdı.

Müzik onu bu kadar etkilediğine göre, kendisine bir hayvan gözüyle bakılabilir miydi? Sanki heyecanla beklediği, kendisini bilinmedik besine götürecek yolun, önüne açıldığını hisseder gibi oldu. Kız kardeşinin yanına kadar ilerleyerek onu eteklerinden çekiştirmeye ve böylece ona, kemanını alıp kendi odasına gelmesini dolaylı yoldan anlatmaya karar vermişti; çünkü onun keman çalışının değerini buradakilerin hiçbirinin kendisi kadar takdir edemeyeceğini söylemeye kararlıydı. Kendisi hayatta olduğu sürece kız kardeşini odasından dışarıya göndermeyecekti, görünüşündeki korkunçluk ilk kez bu konuda işine yarayacaktı; odasının bütün kapılarında birden görünecek ve tüm saldırganları gerisingeri püskürtecekti.

Fakat kız kardeşi zorla değil, kendi isteğiyle onun yanında kalacaktı, kanepede onun yanı başında oturacak, kulağını ona doğru yaklaştıracaktı. O zaman Gregor da kardeşine konservatuar planlarından söz edecekti. Ona bu konuda son derece kararlı olduğunu ve bunu, başına

gelen bu felaket olay olmasa daha geçen Noel'de -Noel geçmiş olmalıydı herhalde- anne babasına açıklayacağını, yapılan itirazlara aldırmayacağını söyleyecekti. Bu sözler kız kardeşini duygulandıracak, ağlamasına engel olamayacaktı; bunu gören Gregor da kız kardeşinin omuzlarına kadar yükselip boynuna bir öpücük konduracaktı.

Orta boylu kiracı, babasına "Bay Samsa!" diye seslendi ve başka bir söz söylemeden ağır ağır yaklaşan Gregor'u gösterdi işaret parmağıyla. Keman sustu birden; baylardan orta boylusu ilkin başını iki yana sallayarak arkadaşlarına gülümsedi, sonra yeniden Gregor'a baktı. Babası o sırada Gregor'u kovmak yerine kiracı bayları rahatlatmanın, yatıştırmanın daha iyi olacağını düşünüyordu, oysa baylar hiç heyecanlanmamışlardı bile ve çalınan kemandan daha çok eğlendirmişti Gregor onları. Babası hızla adamların yanına gidip kollarını iki yana açarak onları odalarından içeri sokmaya, bir yandan da vücudunu siper ederek Gregor'u onların gözünden saklamaya çalışıyordu. Ne var ki baylar bu kez gerçekten kızar gibi oldular ancak babanın davranışına mı yoksa Gregor gibi bir komşuya sahip olduklarını şimdiye dek fark etmeyip, şimdi ansızın öğrenmiş olmalarına mı içerledikleri belli değildi.

Babadan bir açıklama yapmasını beklediler; onlar da kollarını havaya kaldırdılar. Telaş ve tedirginlikle sakallarını sıvazlayıp çekiştirdiler, sonra yavaş yavaş uzaklaşıp odalarına doğru geri çekildiler.

Bu sırada kız kardeşi, birden bölünen gösterisinin ardından içine sürüklendiği kendisini yitirme duygusunu üzerinden atmış, gevşecik sarkan ellerinde bir süre kemanla yayı tuttuktan ve hâlâ çalıyormuş gibi notalara baktıktan sonra birden kendini toparlamış, çalgısını, nefes darlığı yüzünden bütün şiddetiyle çalışan akciğerleriyle, hâlâ koltuğunda oturan annesinin kucağına bırakmış, ardından da babasının sıkıştırması karşısında bayların şimdi daha bir çabuk yaklaştıkları yan odaya koşturmuştu. Kız kardeşinin becerikli ellerinde, yastık ve yorganların nasıl havada uçar gibi sağa sola gidip gelerek bir çeki düzene kavuştuğu görülüyordu. Baylar odalarına ulaşmadan, kız kardeşi yatakları yapıp hızla hazırlamış, odadan dışarı süzölmüştü.

Babası ise kiracılara karşı takınması gereken saygıyı tamamen unutmuş, inatla bayları geriye doğru itekleyip sürüyordu. Sonunda baylardan orta boylusu, odanın kapısında ayağını güm diye yere vurarak babasını olduğu yerde durdurdu, elini kaldırdı “Şu anda” dedi, gözleriyle anne ve kız kardeşi aradı, “Şunu açıklamak isterim ki bu evde ve bu ailede hüküm süren iğrenç durumları dikkate alarak” (sözün burasında kararlı bir şekilde yere tükürdü) “odadan hemen çıkacağım. Kuşkusuz, burada kaldığım günler için de en ufak bir ödeme yapmayacağım. Hatta tersine; nedenler bulmakta hiç zorluk çekmeyeceğim ve kolayca elde edeceğim talepler ile karşınıza dikilip dikilmeyeceğimi de ayrıca düşüneceğim.”

Adam sustu ve bir şey bekliyormuş gibi önü sıra bakmaya başladı. Bu sırada iki arkadaşı öne atılarak “Biz de

hemen çıkıyoruz.” dedi. Bu sözlerin sonunda baylardan orta boylusu, kapı kolunu yakalayarak çat diye vurup kapıyı kapadı.

Yalpalamaya başlayan babası, elleriyle bir yerlere tutunup koltuğuna doğru yürüdü ve koltuğa yığılıp kaldı. Her zamanki akşam uykusunu uyuyormuş gibi görünüyordu ama sanki gerekli destekten yoksunmuş gibi başının hızlı hızlı sallanmasına bakılırsa hiç de uyuduğu yoktu.

Bütün bunlar olup biterken Gregor, yerinden kımıldamamış, kiracı bayların kendisini gördükleri yerde kalakalmıştı. Planın başarısızlığa uğramasından duyduğu düş kırıklığı, öte yandan belki uzun süren bir açlığın doğurduğu dermansızlık, onu hareket etme yeteneğinden yoksun bırakmıştı. Fakat belirgin biçimde, biraz sonra her şeyin başına yıkılacağından korkuyor ve bunu bekliyordu. Hatta annesinin titreyen parmakları arasından kayarak kucağından yere düşen ve sesi bir süre yankılanan keman bile Gregor’u ürkütüp yerinden oynatamadı.

Masanın üzerine vurarak konuşmasına başlangıç yapan kız kardeşi “Sevgili anneciğim, sevgili babacığım.” diye sesini yükseltti. “Bu böyle gitmeyecek. Belki siz bunun farkında değilsiniz ama ben farkındayım. Ağabeyimin adını bu canavarın yanında söylemek istemediğim için, şöyle söyleyeceğim; bu belayı başımızdan atmamız gerek. Kendisine elimizden geldiğince, gücümüzün yettiğince iyi bakmaya çalıştık. Sanıyorum, bu konuda kimse bizi en ufak bir şekilde suçlayamaz.”

“Haklısın, yerden göğe kadar haklısın kızım” diye söylendi babası kendi kendine. Hâlâ nefes almakta güçlük çeken annesi, elini ağzının önüne tutarak, gözleri adeta yuvalarından fırlamış, boğuk boğuk öksürmeye başladı.

Kız kardeşi, hızla annesinin yanına gelerek alnını tuttu. Kız kardeşinin sözleri, babasının kafasında daha kesin kimi düşünceler uyandırmışa benziyordu; babası doğrulup dimdik oturmuş, kiracı bayların akşam yemeklerinden kalan tabaklar arasında hizmet şapkasıyla oynuyor, arada bir sesi soluğu çıkmayan Gregor’a bakıyordu.

Öksürmekten annesinin kulağı hiçbir şey işitmediğinden, bu kez yalnızca babasına dönüp:

“Ondan kultulmak için uğraşmalıyız.” dedi kız kardeşi. “Hiç kuşkunuz olmasın seni de annemi de öldürecek. Hepimiz böyle canını dişine takıp çalıştıktan sonra, evde bu bitip tükenmez işkenceye katlanılamaz doğrusu. Ben de katlanamıyorum artık.” dedi ve hüngür hüngür ağlamaya başladı. Kız kardeşinin gözyaşları annesinin yüzüne damlıyordu ve bilinçsiz el hareketleriyle onları silip uzaklaştırıyordu.

Acımalı bir ses ve olayı kabullenmiş bir şekilde “Peki ama elimizden ne gelir yavrucuğum?” dedi babası. Kız kardeşi, omuzlarını silkerek çaresizliğini belirtti; daha önce ağlarken güven dolu bir eda vardı halinde, oysa şimdi kendisini bir çaresizliğe kaptırmıştı. Babası yarı sorar gibi “Eğer konuştuklarımızı anlayabilseydi...” dedi. Kız kardeşi böyle bir şeyin düşünülemeyeceğini belirtmek istercesine ağlamasının arasında hızlı hızlı elini salladı.

“Eğer konuştuklarımızı anlayabilseydi...” diye yineledi babası ve gözlerini yumarak, böyle bir şeyin olamayacağını söyleyen kız kardeşinin görüşünü onayladı; “belki o zaman kendisiyle bir anlaşmaya varılabilirdi. Ama bu durumda...”

“Bu evden mutlaka gidecek!” diye bağırdı kız kardeşi. “Başka şansımız yok, baba! Onun Gregor olduğunu düşünmeyi bırakmalısın sen. Artık bu fikri kafandan söküp at. Zaten bizim asıl felaketimiz, onun Gregor olduğuna inanmamız oldu bunca zamandır. Nasıl Gregor olabilir düşünsenize? Gregor olsa insanların kendisi gibi bir hayvanla bir arada yaşayamayacaklarını görür ve çekip giderdi. Böyle davransaydı belki bir ağabeyim olmazdı ama yaşamımızı devam ettirebilir ve onun anısını da kalbimizde korurduk. Oysa şimdi bizi bir an bile rahat bırakmıyor, kiracılarımızı onun yüzünden kaçırdık, galiba evin tamamını ele geçirmek ve bizi sokağa atmak istiyor. Baksana şuna baba!” diye çığlık atan kız kardeşi birden, “İşte yine başlıyor.”

Kız kardeşi, Gregor’un hiç anlayamadığı bir korkuyla annesini bile bırakarak sandalyesinden fırladı. Gregor’un yakınlarında bulunmaktansa annesini bile gözden çıkarabilirmiş gibi koşup babasının arkasına saklandı. Kız kardeşinin bu davranışı babasını da telaşlandırmıştı; doğrulup kalktı babası, kollarını kız kardeşini korumak ister gibi yarı yarıya havaya kaldırdı.

Fakat Gregor’un hiçbir kimseyi hele hele çok sevdiği kız kardeşini ürkütmeyi aklının ucundan bile geçirdiği

yoktu. Sadece odasına doğru gitmek için arkasına dönmeye koyulmuş, durumundaki nezaket dolayısıyla çetin dönüşlerde başını yardıma çağırması gerektiğinden ve bu arada kafasını pek çok kez kaldırıp yere vurduğundan, dönüşü kuşkusuz dikkat çekmişti. Gregor, durup çevresine bakındı. Kötü bir niyet taşımadığı anlaşılmışa benziyordu; ailesini saran korku bir an sonra kaybolmuştu. Hepsi üzgün ve suskun ona bakıyordu şimdi. Annesi sandalyede oturuyor, bitkinlikten neredeyse gözleri kapanıyordu. Kız kardeşi elini yanında oturan babasının boynuna dolamıştı.

“Belki artık dönebilirim.” diye düşündü Gregor ve yeniden çabalamaya koyuldu. Kendisini zorladığı için ortaya çıkan o sesli soluk alıp veriş engelleyemiyor, zaman zaman mecburen dinlenmesi gerekiyordu. Öte yandan, kendisini odasına dönmesi için zorlayan yoktu şu an, her şey ona bırakılmıştı. Dönme işini tamamlar tamamlamaz, doğru odasının yolunu tuttu. Odasıyla arasındaki yolun uzaklığına şaşırdı ve az önce aynı yolu o güçsüz haliyle nasıl kat ettiğini bir türlü anlayamadı. Hızla sürünüp bir an önce odasına gitmekten başka şey düşünmediği için, ailesinden kendisini rahatsız edecek bir söz, bir sesleniş duyulmadığına pek dikkat etmiyordu. Ancak kapıya vardığında başını geriye döndürdü; hani boynunda hissettiği sertleşme dolayısıyla tam bir döndürüş sayılmazdı bu ama yine de arkasında hiçbir şeyin değişmediğini gördü; yalnızca kız kardeşi ayağa kalkmıştı şimdi. Gregor’un son bakışı, o anda büsbütün uyuyakalmış annesine oldu.

Gregor henüz odadan içeri girmişti ki kapı hızla kapatılıp, sürgülendi ve kilitlendi. Arkasında oluşan görüldüden öylesine korktu ki Gregor, bacakları bükülüverdi. Bu kadar hızlı davranan kız kardeşinden başkası değildi; orada dimdik beklemiş, sonra da hızla sıçrayıp kapıya yaklaşmıştı. Kız kardeşinin arkadan yaklaştığını hiç mi hiç fark etmemişti. Kız kardeşi, kilidin içinde anahtarı çevirirken, anne ve babasına doğru dönerek "En sonunda!" diye seslendi.

Gregor karanlıkla "Şimdi ne olacak peki?" diye sordu kendi kendine. Çok geçmeden hiç kımıldayamadığını fark etti. Buna şaşmadı; tersine, şimdiye dek doğrusu bu bacaklarla hareket edebilmiş olmasını tuhaf buldu. Bunun dışında oldukça rahat hissediyordu kendini. Gerçi bütün vücudunda ağrı ve sızılar vardı; ama öyle sanıyordu ki bunlar yavaş yavaş gücünü yitirecek ve sonunda büsbütün silinip gidecekti. Sırtındaki çürümüş elmayı ve onun iltihaplanıp üzeri baştan aşağı yumuşak tozla örtülmüş çevresini pek hissetmiyordu artık. Ailesini düşündükçe duygulanıyor, onları sevgiyle anıyor ve bu içine dokunuyordu. Kendisi de kız kardeşinden daha kararlı bir şekilde ortadan kaybolması gerektiğine inanıyordu. Kulenin saati sabahın üçünü vurana dek, bu boş düşünceleri sessiz sakin kafasından geçirdi. Derken dışarıda, pencerenin önünde günün yavaş yavaş ağardığını gördü. Baş, elinde olmaksızın göğsü üzerine düştü ve o güçsüz son nefesi burun kanatlarından çıkıp gitti.

Sabah erkenden hizmetçi gelip -güçlü kuvvetli ve aceleci bir kadın olduğundan kapıları öylesine sert vu-

rup kapıyordu ki, o geldikten sonra evde rahat bir uyku uyunamıyordu; oysa böyle davranmaması kendisine tekrar tekrar tembih edilmişti- her günkü ziyaretini yaptı, Gregor'da pek bir değişiklik göremedi. Onun bilerek hareket etmeden yattığını ve kendisine gücenmiş rolü yaptığını düşündü;       hizmetçiye göre, Gregor'dan beklenmeyecek bir şey yoktu.

O sırada elinde şans eseri bulunan süpürgeyi, kapıdan uzatarak ucuyla Gregor'u g d klamak istedi. Başaramayınca kızdı, bir parça Gregor'u d rtt ; bir direnişle karşılaşmaksızın onu yerinden itebildiğini görünce o an anladı. Meseleyi anlayınca g zleşi kocaman açıldı, kendi kendine bir ışlık tutturdu. Fakat çok fazla vakit kaybetmeden yatak odasının kapısını birden hızla açtı ve yüksek sesle karanlığa doğru bağırmaya başladı "Gelin bakın şuna hele! Gebermiş! Gebermiş gerçekten, orada öyle yatıyor!"

Yatağında doğrulan Samsa  ifti, hizmetçinin verdiği haberi sonunda kavrayabildi. Her biri kendi yattığı yönden yataktan hızla  ıktı. Bay Samsa yorganı omuzlarına almıştı; Bayan Samsa'nın üzerinde yalnız gecelik vardı. Böylece Gregor'un odasına girdiler. Bu arada eve kiracı bayların gelmesinden bu yana Grete'nin yattığı oturma odasının kapısı da açılmıştı; Grete baştan aşağı giyinikti, sanki hiç yatmamıştı, solgun yüzü de bunu doğrular gibiydi. " lm ş m ?" dedi Bayan Samsa, sonra başını kaldırıp soran gözlerle hizmetçinin yüzüne baktı; oysa kendisi de bunu kontrol edebilir, hatta bakmadan da anlayabilirdi. "Galiba  yle." dedi hizmetçi kadın ve sözle-

rinin doğruluğunu göstermek için süpürgeyle Gregor'un ölüsünü bir kenara itti. Bayan Samsa, hizmetçiyi alıkoy-mak ister gibi bir hareket yaptı ama alıkoymadı. "Pekâlâ" dedi, Bay Samsa, "artık Tanrı'ya şükredebiliriz." Ardın-dan istavroz çıkardı ve odadaki üç kadın da onu tekrarla-dı. Gözlerini bir an bile ölü Gregor'dan ayırmayan Grete "Görüyor musunuz, ne kadar zayıflamış. Uzun zamandır ağzına bir lokma bir şey koymadı. Odasına taşıdığımız yemekleri, yine olduğu gibi dışarı çıkarıyorduk." dedi. Gerçekten de Gregor'un vücudu yassılaşmış ve kupkuru bir hal almıştı, bunun ancak şimdi farkına varılabiliyor-du; çünkü Gregor'u havada taşıyan bacakçıkları yoktu artık, başkaca dikkati üzerine çeken bir şey de bulunmu-yordu.

"Gel Grete, bir süre bizim odamızda kal." dedi Bayan Samsa ve mahzun bir şekilde gülümsedi. Grete, arada bir başını çevirip ölü Gregor'a bakarak anne ve babasının ardından yürüdü, onlarla yatak odasına girdi. Hizmet-çi, Gregor'un kapısını kapattı ve pencereyi ardına kadar açtı. Sabahın henüz bu erken saatinde serin havaya bir ılıklik karışmıştı; mart ayının sonlarıydı artık.

Bu sırada odalarından çıkan üç kiracı bay, şaşır-mış gözlerle sağa sola bakınıp kahvaltılarını arandılar, onlar tamamen unutulmuştu. Orta boyluları suratını ekşiterek hizmetçi kadına "Kahvaltımız nerde?" diye sordu. Ama kadın hiçbir şey söylemeden parmağını dudaklarına gö-türerek aceleci bir el işaretiyle Gregor'un odasına gelme-lerini istedi. Odaya gelen baylar, elleri biraz yıpranmış

ceketlerinin ceplerinde, artık iyice aydınlanmış odada, ölü Gregor'un çevresinde dikilmeye başladılar.

Birden yatak odasının kapısında üzerinde resmi üniformasıyla Bay Samsa görüldü; bir koluna karısı, öbür koluna kızı girmişti. Hepsinin de gözlerinde ağlamış bir ifade vardı; Grete, yüzünü arada bir babasının koluna bastırıyordu.

Bay Samsa, kızıyla karısından ayrılmaksızın, eliyle kapıyı göstererek "Hemen evimi terk edin!" diye bağırdı kiracı baylara. Baylardan orta boylusu "Bununla ne demek istediğinizi anlayamadım?" dedi şaşkın ve tatlı bir gülümsemeyle. Öbür iki bay, arkalarında tuttukları ellerini, sanki lehlerinde sonuçlanacak büyük bir kavganın baş göstermesini sevinçle bekler gibi ovuşturuyorlardı. Bay Samsa "Ne demek istediğimi açık bir biçimde söyledim!" diye yanıtladı, yanında kızı ve karısıyla bir saf oluşturarak dümdüz, kiracı bayın üzerine yürüdü.

Kafasındaki düşünceler yeni bir düzen içinde yerlerini alıyormuş gibi, baylardan orta boylusu ilkin kımıldamadan durdu ve yere baktı. Sonra "Öyleyse biz de gideriz." dedi ve hatta ansızın içinde beliren bir alçakgönüllülükle bu kararlarını uygulamak için kendisinden izin ister gibi başını kaldırıp Bay Samsa'ya baktı. Bay Samsa, iri gözlerini kırparak buyrun gidin, der gibi birçok kez başını sallamakla yetindi. Bunun üzerine baylardan orta boylusu, uzun adımlar atarak hemen yürüyüp hole girdi. Bir süredir ellerini oynatmayı bırakarak konuşulanlara kulak kabartan iki arkadaşı ise, sanki Bay Samsa kendi-

lerinden önce hole gelebilir ve önderleriyle aralarındaki bağlantıyı koparıp atabilirmiş gibi bir korkuyla onun ardından adeta zıplayarak gittiler. Holde, her üçü de şapkalarını askıdan, bastonlarını bastonluktan çekip aldılar; Samsa ailesini suskun bir reveransla selamlayıp evden çıktılar. Sonradan anlaşıldığına göre, büsbütün yersiz bir kuşkuya kapılan Bay Samsa, yanında iki bayanla kapının önüne çıktı; hepsi birden korkuluğa yaslanarak, üç kiracı bayın, yavaş olmakla beraber mola vermeksizin yüksek merdivenden inişini, merdivenin her kattaki dönemeç yerinde gözden kaybolup az sonra yeniden ortaya çıkışını izlediler. Baylar aşağıya indikçe Samsa ailesinin onlara karşı duyduğu ilgi de yavaş yavaş azalıyordu; derken başında et sepetiyle kasılarak merdivenleri çıkan bir kasap çırağının kiracı baylarla karşılaşması, sonra onları geride bırakıp basamakları tırmanmaya devam etmesi üzerine, Bay Samsa yanındaki bayanlarla korkuluktan ayrıldı; her biri rahatlamış, kendi odalarına dönmüşlerdi.

O günü dinlenme ve gezintiye ayırmaya karar vermişlerdi; böyle bir dinlenmeyi hakketmekle kalmayıp ayrıca buna tam bir ihtiyaç duyuyorlardı. Dolayısıyla, masanın başına geçtiler; Bay Samsa çalıştığı bankanın müdürlüğüne, Bayan Samsa kendi patronuna, Grete de kendi şefine olmak üzere üç mazeret mektubu yazmaya koyuldular. Mektuplar yazılırken, gideceğini haber vermek üzere hizmetçi girdi odaya, çünkü sabah işini bitirmişti. Mektup yazmakta olan Samsa ailesinin üç üyesi ilkin gözlerini kaldırmaksızın “peki” anlamında başlarını salladılar; ama sonra, hizmetçinin bir türlü uzaklaşmadığını göre-

rek öfkeyle başlarını kaldırdılar. “Daha ne bekliyorsun?” diye sordu Bay Samsa. Hizmetçi sanki bir felaket haberi verecekmiş de bunu ancak inceden inceye sorguya çekildiğinde yapmak istiyormuş gibi gülümseyerek kapıda dikiliyordu, evde çalıştığı bütün süre Bay Samsa’nın sinirine dokunup durmuş şapkasındaki o nerdeyse dimdik devekuşu tüyü hafifçe dört bir yana sallanıyordu. Hizmetçinin en çok saygı duyduğu Bayan Samsa “Evet, nedir istediğin bakalım?” diye sordu. “Evet,” dedi hizmetçi; içtenlikle gülümsemesi hemen sözlerine devam etmesini engellemişti, “diyeceğim, bitişik odadaki o şeyin nasıl ortadan kaldırılacağını siz hiç merak etmeyin, bu işi hallettim ben.” Bayan Samsa ile Grete, işlerine devam etmek ister gibi mektuplarının başına döndüler. O anda hizmetçinin olup biteni ayrıntılı biçimde anlatmak istediğini fark eden Bay Samsa, “kalsın” der gibi kesin bir edayla elini kaldırdı. Konuşmasına izin verilmeyişi, bir an önce gitmesi gerektiğini hatırlatmıştı hizmetçiye, besbelli kırgın bir tonla sesini yükselterek “Hepiniz hoşça kalın.” dedi ve hışımla arkasına dönerek, kapıları sert sert vurup evden çıktı.

“Akşam olsun, göndereceğim kendisini.” dedi Bay Samsa ama ne karısından ne de kızından bir cevap alabilirdi; çünkü hizmetçi, yeni kavuştukları huzur havasını bulandırmıştı. Anne ve kız doğrulup pencereye yürüdüler, sarılarak pencerenin önünde dikildiler. Bay Samsa, sandalyesiyle ikisine dönerek bir süre onları izledi. Sonra “Haydi gelsenize.” diye yanına çağırdı. “Bırakın şu geçmiş bayat şeyleri artık! Hem biraz da beni düşünün.”

Kadınlar onun sözünü dinleyerek hemen Bay Samsa'ya doğru gittiler; onu sevip okşadılar ve bir solukta mektuplarını yazıp bitirdiler.

Sonra aylardır yapmadıkları bir şeyi yaparak her üçü birden evden çıkıp elektrikli tramvaya atladılar ve kent dışına çıktılar. Kendilerinden başka kimsenin bulunmadığı tramvayı baştan başa güneşin sıcacık ışıkları aydınlatmıştı. Oturdukları kanepelere rahatça yaslandılar ve gelecek üzerine, eldeki olanaklar üzerine konuştular; dikkatli bakıldığında durumun hiç de kötü olmadığı anlaşılıyordu. Söz konusu olanakların pek de azımsanamayacağını gördüler (Aslında, bu konuda birbirlerine hiçbir şey anlatmamışlardı.); her üçünün de işine diyecek yoktu ve özellikle gelecek için pek umut vericiydi. Durumlarında en büyük ve en çabuk düzelmeyi sağlayacak davranış, kuşkusuz bir başka eve taşınmalarıydı; niyetleri, Gregor'un arayıp bulduğu şimdiki evden daha küçük, daha ucuz ama konumu daha güzel ve elden geldiğince kullanışlı bir başka eve çıkmaktı. Bu şekilde sohbet ederlerken; bir ara Bay ve Bayan Samsa'nın gözleri, üzerine yavaş yavaş bir canlılık gelmiş kızlarına takıldı; son zamanlar yanaklarını sararıp soldurtan tüm zahmet ve eziyetlere rağmen, onun serpilip açılarak güzel bir kıza dönüştüğünü hemen aynı anda içlerinden geçirdiler. Biraz susar gibi olup adeta bilinçsiz bakışlarla biri ötekine bakarak, kızları için artık yavaş yavaş şöyle efendiden bir koca arama zamanının geldiğini düşündüler. Gidecekleri yere vardıklarında, onların bu yeni hayallerini ve güzel beklentilerini onaylarcasına, kendilerinden önce ayağa

www.tutkuyayinevi.com

kalkan kızları gencecik vücudunu karşılarında şöyle bir esnetti.

Kafka Dönüşüm

Dönüşüm, Kafka'nın ölümsüz başyapıtıdır. Gregor Samsa bir sabah kötü bir rüyadan uyandığında, kendini yatağında korkunç bir böceğe dönmüş olarak bulur. Daha ilk cümlesiyle bile kitabın sonunu merak ettiren bir konu... Sayfalar ilerledikçe Gregor'un hayatına bir böcek olarak devam etmeye çalışmasına ve ailesinin, yakın çevresinin bu durum karşısındaki bocalamalarına tanık oluruz.

Gregor Samsa'nın başkalaşması, bir böceğe dönüşmesi, salt bir çarkın kaskatı dişlisi, eleştirmeyen, yalnızca boyun eğen toplumun bir parçası olmaktan çıkmak anlamını taşır; böylece böcekleşenin yazgısı, elbette toplumca dışlanmaktır.

Hayatın normal akışı içerisinde ortaya çıkan bu değişiklik, aslında Franz Kafka'nın toplumda varolan kalıplaşmış düzene bir başkaldırısıdır. Toplumdan farklı olan insanların dışlanışını da bu yolla oldukça başarılı bir yöntemle eleştirir. Kafka'nın bu başyapıtı, çok geçmeden klasikler arasında yerini almış ve Kafka'nın ününü de günümüze kadar taşımıştır.

ISBN: 978-605-4756-58-2

9 786054 175651

www.tutku yayinevi.com

Tutku

Sipariş için:
Tel: (555) 996 78 95

ÖZEL FİYAT
4,95 TL

10 TL